

PRITARTA

Šilutės lopšelio-darželio „Žibutė“
tarybos 2020 m. kovo 10 d.
protokolu Nr. D5-(1.5.)-2

PRITARTA

Šilutės rajono savivaldybės
tarybos 2020 m. gegužės 28 d.
sprendimu Nr. T1-361

PATVIRTINTA

Šilutės lopšelio-darželio „Žibutė“
direktoriaus 2020 m. birželio 1 d.
įsakymu Nr. V1-35

ŠILUTĖS LOPŠELIS-DARŽELIS „ŽIBUTĖ“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„VAIKYSTĖS PIEVA“

Šilutė, 2020

TURINYS

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS	3
DUOMENYS APIE LOPŠELĮ-DARŽELĮ	3
ĮSTAIGOS BENDRUOMENĖ IR JOS POREIKIAI	3
MOKYTOJAI, ŠVIETIMO PAGALBOS SPECIALISTAI	4
ĮSTAIGOS SAVITUMAS	4
II SKYRIUS. UGDYMO PRINCIPAI.....	5
III SKYRIUS. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.....	5
IV SKYRIUS. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS	6
UGDYMO/SI METODAI.....	6
VAIKŲ PASIEKIMŲ JUNGIMAS Į KOMPETENCIJAS	8
SOCIALINĖ KOMPETENCIJA.....	9
PAŽINIMO KOMPETENCIJA	19
SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA	28
KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA.....	32
MENINĖ KOMPETENCIJA	37
V SKYRIUS. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	46
VI SKYRIUS. NAUDOTI ŠALTINIAI.....	47

ŠILUTĖS LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽIBUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

DUOMENYS APIE LOPŠELĮ-DARŽELĮ

1. Įstaigos pavadinimas: Šilutės lopšelis-darželis „Žibutė“.
2. Įstaigos įsteigimo data: 1975-08-29
3. Teisinė forma ir priklausomybė: savivaldybės biudžetinė įstaiga, viešasis juridinis asmuo.
4. Mokymo kalba: lietuvių.
7. Pagrindinė veiklos rūšis: ikimokyklinis ugdymas, kodas 801010.
8. Kita veiklos rūšis: ikimokyklinis specialusis ugdymas, kodas 801020.
9. Adresas: Cintjoniškių g. 3, LT-99128 Šilutė. Tel. (8 441) 62 254,
el. p. silutezibute@gmail.com , internetinė svetainė <http://www.silutezibute.lt>
10. Lopšelis-darželis „Žibutė“ savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos švietimo ir Biudžetinių įstaigų įstatymais, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, švietimo ir mokslo ministro įsakymais ir rekomendacijomis, Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Šilutės rajono savivaldybės Tarybos sprendimais, Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus, Švietimo skyriaus vedėjo įsakymais bei Šilutės lopšelio-darželio „Žibutė“ nuostatais.

ĮSTAIGOS BENDRUOMENĖ IR JOS POREIKIAI

11. Ši programa orientuota į 1–6 metų vaiko ugdymą/si, poreikių tenkinimą. Ji skirta:
 - 11.1. pedagogams, dirbantiems su ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikais;
 - 11.2. priešmokyklinio ugdymo mokytojams, dirbantiems mišraus amžiaus vaikų grupėje;
 - 11.3. tėvams, turintiems ikimokyklinio amžiaus vaiką.
 12. Tenkinami įstaigą lankančių vaikų specialūs ugdymo/si poreikiai: kalbos ir kalbėjimo bei kiti sutrikimai. Atsižvelgiant į tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) poreikius, įstaigoje tėvams, namuose auginantiems ikimokyklinio amžiaus vaikus, gali būti teikiama konsultacinė pagalba.
 13. Tėvai pripažįstami tiesioginiais ugdymo proceso dalyviais, drauge su pedagogais sprendžiantys vaiko ugdymo turinio, rezultatų vertinimo klausimus. Ugdytinių tėvams organizuojama švietimo pagalba, kuri vykdoma taikant įvairias bendradarbiavimo su šeima formas.
 14. Sukurtas įstaigos internetinis tinklapis (<http://www.silutezibute.lt>) padeda informuoti ir šviesti ugdytinių tėvus, bendruomenę, visuomenę. Darželyje kuriama jauki, saugi, estetiška aplinka, pritaikyta vaikų poreikiams.
- 15. Vaikams svarbiausia:**
- 15.1. Erdvė, laisvė žaisti, pabūti ramiai, atsipalaiduoti.
 - 15.2. Galimybė naudotis šiuolaikiniais žaislais, kompiuteriais.
 - 15.3. Kuo įvairesnė veikla patalpose ir lauke.
 - 15.4. Edukacinės išvykos (į istorines, kultūrines ir kt. vietas).
 - 15.5. Vaiko norus suprantantis, maloniai bendraujantis ikimokyklinio ugdymo mokytojas, pasiūlantis įdomios veiklos ir skatinantis vaikus veikti.
 - 15.6. Galimybė būti išklausytiems, išreikšti savo nuomonę, kuri pripažįstama ir vertinama.
- 16. Tėvams svarbiausia:**
- 16.1. Gera vaiko savijauta ir sveikata.
 - 16.2. Kokybiškas vaiko ugdymas.
 - 16.3. Saugi, estetiška ir vaiko poreikius tenkinanti ugdymo įstaigos aplinka.
 - 16.4. Mokytojų ir kitų švietimo pagalbos specialistų sąveika su vaikais ir jų tėvais.

16.5. Švietimo pagalbos specialistų paslaugos specialiųjų poreikių vaikams.

MOKYTOJAI, ŠVIETIMO PAGALBOS SPECIALISTAI

17. Lopšelyje-darželyje dirba kvalifikuoti mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai (ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo, judesio korekcijos, specialusis ir meninio ugdymo mokytojai, logopedas, socialinis pedagogas). Visi pedagogai turi aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, integruoto ugdymo bei komandinio darbo praktiką. Geba ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas, suteikti jam pagalbą, atsižvelgiant į individualius ar specialiuosius ugdymosi poreikius, galimybes išvelgti daromą pažangą, įvertinti pasiekimus, priimti vaiką tokį, koks jis yra. Vaikas turi galimybę reikšti savo nuomonę, teikti siūlymus ir rinktis veiklą pagal savo interesus bei poreikius.

Paskatinti šių dienų iššūkių, mokytojai įgijo ir tobulina gebėjimus suvokti esminius ugdymo turinio dalykus, tirti, planuoti, numatyti ugdymo strategijas, jas įgyvendinti, ugdymo realybėje sukurti pedagoginę sąveiką, sumaniai ir kūrybiškai derinti ugdymo metodus, individualizuoti ir diferencijuoti ugdymą, apibendrinti pedagoginę patirtį, dirbti komandoje. Problemas geba spręsti komandiniu metodu. Mokytojai ir specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje: integruoja veiklas (muzika ir vaidyba, kalba ir dailė, muzika ir kalba, kūno kultūra ir euritmija ir kt.), rengia sveikatingumo projektus, rengia pritaikytas ugdymo programas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams.

Pedagogai inicijuoja, organizuoja ir dalyvauja Šilutės rajono ikimokyklinių įstaigų veikloje, respublikiniuose ir tarptautiniuose renginiuose (akcijose, parodose, konkursuose, šventėse, projektuose).

ĮSTAIGOS SAVITUMAS

18. Šilutės lopšelis–darželis „Žibutė“ yra Pamario krašte, Šilutės mieste, šalia senamiesčio, trijų gatvių sankirtoje. Vaikai turi galimybę susipažinti su savo miestu, pėsčiomis nueiti į viešąją F. Bajoraičio biblioteką, H. Šojaus dvarą–muziejų, kultūros ir pramogų centrą, pasivaikščioti netoli esančiame parke, upės Šyšos pakrante, tiksliau supažindinti vaikus su saugaus eisimo taisyklėmis. Netoli yra dvi gimnazijos, pradinė mokykla, parduotuvė, baldų kombinatas.

Lopšelis-darželis yra bendro tipo ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kurioje vaikai ugdomi nuo vienerių iki šešerių metų. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžių. Įstaigoje veikia mišraus amžiaus ikimokyklinio ugdymo logopedinė grupė ir grupė, taikanti Valdorfo pedagogikos metodiką. Kitų grupių pedagogai savo darbe taiko šios metodikos elementus.

Lopšelyje-darželyje sudarytos visos sąlygos visapusiškam vaikų ugdymui. Didelis dėmesys skiriamas vaikų sveikatos saugojimui ir stiprinimui, fiziniam aktyvumui ir fizinių galių stiprinimui, taisyklingos laikysenos formavimui, plokščiapėdystės profilaktikai ir korekcijai, intelektinių, kūrybinių gebėjimų, kompetencijų ugdymui, pasirengimui mokyklai. Organizuojamos įvairios šventės, pramos, įvairių darbėlių ir piešinių parodos, ekskursijos, išvykos į gamtą.

Įstaiga pripažinta sveikatą stiprinančia mokykla. Nuo 1997 metų priklauso Respublikinei ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacijai „Sveikatos želmenėliai“, nuo 2001 metų įstaiga priimta į Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą. 2019 metais pratęsta veikla sveikatą stiprinančios mokyklos tinkle „Sveika mokykla“. Nuo 2010 metų lopšelis-darželis yra Respublikinio projekto „Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas šalies mokyklose“ dalyvis. 2015 m. projektas pavadintas „Olimpinė karta“.

Pateikus gydytojų rekomendacijas, teikiame judesio korekcijos ir ritminio masažo paslaugas vaikams pagal Margarethe Hanschka-Schule gydomosios pedagogikos kursą.

Darželyje veikia Vaiko gerovės komisija, kuri organizuoja ir koordinuoja prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui (si) aplinkos kūrimą, skatina tobulinti kryptingą specialiųjų poreikių vaikų ugdymą, atlieka pradinį vaiko specialiųjų poreikių vertinimą. Bendradarbiaudama su specialistų komanda ir tėvais aptaria ir sudaro individualius pagalbos vaikui planus, programas, teikia konsultacijas, rekomendacijas ugdytinių tėvams, pedagogams.

VIZIJA – visiems vaikams draugiška, atvira, dialogiška, emociškai, fiziškai ir psichologiškai saugi, moderni ikimokyklinio ugdymo įstaiga.

MISIJA – atsakingai ugdyti sveiką, laisvą, atsakingą, kūrybišką asmenybę. Teikti kokybiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas, specialiąją pedagoginę pagalbą kalbos ir kalbėjimo bei kitų sutrikimų turintiems vaikams.

PRIORITETAI:

Vaikų sveikatinimas.

Atvirumas naujoms idėjoms.

Ugdymo kokybės gerinimas.

Ugdymo aplinkos modernizavimas.

II SKYRIUS UGDYMO PRINCIPAI

19. Pedagogai vadovaujasi principais, išdėstytais Lietuvos ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje, Švietimo įstatyme, priešmokyklinio ugdymo programoje ir ypač išskiria ugdymo(si) procesą apsprendžiančius principus:

Humaniškumo - pripažinti teisę būti skirtingam. Pastebimas, gerbiamas kiekvienas vaikas. Padedama vaikui pozityviai augti, ugdyti kompetencijas ir vertybes.

Sveikatingumo – diegti sveikos gyvensenos nuostatas, įgūdžius, teikti žinių apie sveiką gyvenseną.

Individualizavimo – pripažįstama ir puoselėjama vaiko individualybė, sudaromos galimybės ugdytis pagal savo gebėjimus, poreikius, amžių, parenkant metodus, turinį, pritaikant aplinką.

Ritmiškumo: ugdymo(si) procesas pagrįstas metų, mėnesio, savaitės ir dienos ritmu, padeda pajauti bendrą žmogaus ir gamtos gyvenimo ritmą, teikia darnos vaiko vidiniam gyvenimui, suteikia jam stabilumo, pasitikėjimo ir saugumo jausmus.

Pavyzdžio-pamėgdžiojimo: siekti užmegzti teigiamą emocinį ryšį tarp vaiko ir suaugusiojo, didinti vaiko pasitikėjimą savo galimybėmis. Vaikai modeliuoja savo elgesį pagal tai, kas vyksta aplink juos. Suaugusieji kelia sau tokius uždavinius, kad būtų verti vaiko tiesioginio atsako.

Integralumo – siekiama įvairių (kūrybinių, pažintinių, fizinių, emocinių) vaiko galių plėtotės, tikslingai formuojant vaiko vertybines nuostatas, jausmus, mąstymą ir elgseną. Užtikrinama visų ugdymo sričių darna (ugdymo šeimoje ir darželyje).

Diferencijavimo - skirtingo poveikio būdai, metodai atsižvelgiant į individualias vaiko savybes.

Tautiškumo – išlaikoma pusiausvyra tarp lietuvių liaudies tradicijų, papročių ir naujovių, suvokiant jų tarpusavio darną, skatinant kūrybinę tradicijos tęstinumą bei ugdant tautinį ir pilietinį sąmoningumą.

Tęstinumo principas – programa orientuota į šeimoje pradėto pozityvaus vaiko ugdymo(si) tęsą. Ikimokyklinio ugdymo turinys dera su priešmokyklinio ugdymo turiniu ir pasirengimu mokytis mokykloje.

III SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

20. Tikslas - atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias ir ugdymo kaitos tendencijas, vadovaujantis raidos dėsningumais, sudaryti sąlygas vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su bendraamžiais ir suaugusiais, aplinkos ir savo šalies pažinimo pradmenis. Padėti šeimai ugdyti sveiką, laisvą, kūrybingą ir laimingą asmenybę.

21. Uždaviniai:

21.1. suprasti vaikus, atpažinti jų poreikius, kurti kiekvieno vaiko individualumą atitinkančias ugdymo ir ugdymosi situacijas bei aplinkas;

- 21.2. skatinti ir palaikyti vaiko žaidimą, kaip laisvę pasirinkti, pačiam kurti, pritaikyti natūralius išteklius savo žaidime, vaizduotės lavinime. Ugdyti kūrybiškumą laisvu žaidimu;
- 21.3. stiprinant ir saugojant sveikatą ugdyti ekologinę kultūrą;
- 21.4. tenkinti vaikų skirtingus ugdymosi poreikius, puoselėjant vaikų emocinius, socialinius gebėjimus pasitelkiant specialistus;
- 21.5. aktyviai bendradarbiauti su šeima, siekiant užtikrinti sėkmingą vaiko socializaciją, ugdant vaiko socialinius įgūdžius ir plėtojant jo patirtį, įgytą šeimoje ir darželyje;
- 21.6. sutelkti bendruomenę kuriant saugias, modernias sąlygas vaiko gerovei.

IV SKYRIUS

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

22. Įstaigos programa grindžiama visuminiu ikimokykliniu ugdymu ir ugdymusi. Ikimokyklinis ugdymas ir ugdymasis yra orientuotas į vaiko asmenybės brandinimą, į sėkmingą jo ugdymosi pažangą ir gerus pasiekimus visose pasiekimų srityse, į sveikatos saugojimą ir stiprinimą (fizinių ir psichinių galių puoselėjimą), ekologinės kultūros ugdymą, kultūringo elgesio formavimą. Ugdymo turinys lopšelyje-darželyje įgyvendinamas per visą vaiko buvimo ikimokyklinėje įstaigoje laiką: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, einant į lauką, bendraujant, dalyvaujant pedagogų organizuotoje ir pačių vaikų spontaniškoje veikloje.

Socialinė kompetencija apima vaikų savęs ir aplinkos suvokimą, savo ir kitų žmonių emocijų, jausmų, elgesio ypatumų pažinimą ir raišką, savarankiškumo skatinimą, tolerancijos ugdymą. Kompetencija apima šias vaiko pasiekimų sritis: savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiais, santykiai su bendraamžiais, problemų sprendimas, iniciatyvumas ir atkaklumas.

Sveikatos saugojimo kompetencija apima vaikų sveikatos saugojimą ir stiprinimą, sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymą, judėjimo poreikio tenkinimą. Kompetencija apima šias vaiko pasiekimų sritis: kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas.

Pažinimo kompetencija apima vaiko domėjimąsi viskuo, kas jį supa, gamta, jos reiškiniai, žmonės ir jų jausmai, ugdoma vaikų saviraiška, siekiama užbaigti iki galo pradėtą darbą. Kompetencija apima šias vaiko pasiekimų sritis: aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas, tyrinėjimas, mokėjimas mokytis.

Komunikavimo kompetencija apima kalbėjimo ir bendravimo su vaikais ir suaugusiais skatinimą, aktyviojo ir pasyviojo žodyno turtinimą, gebėjimą klausytis, meilės gimtajai kalbai ugdymas. Kompetencija apima šias vaiko pasiekimų sritis: sakytinė ir rašytinė kalba.

Meninė kompetencija apima įvairių meno šakų raiškos priemonių pažinimą, gebėjimą reikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis bei santykį su jį supančiu pasauliu, skatinamas kūrybiškumas, saviraiška. Kompetenciją apima šias vaiko pasiekimų sritis: meninė raiška, estetiškas suvokimas, kūrybiškumas.

UGDYMO/SI METODAI

23. ugdymo/si metodai turi padėti įgyvendinti išsikeltus uždavinius ir aprėpti visų vaikui reikalingų kompetencijų (socialinės, kalbos, pažinimo, sveikatos saugojimo, meninės) ugdymą:

23.1. žaidimas – pagrindinis vaikų ugdymo(si) metodas, svarbi vaiko kultūros dalis. Žaisdami vaikai atskleidžia savo patirtį, kaupia ją, išgyvena įvairius vaidmenis, išreiškia jausmus ir emocijas, sprendžia problemas, įveikia sunkumus, atrastus veiklos būdus pritaiko naujose situacijose, kuria bendravimo situacijas ir kt.

23.2. Stebėjimas – vienas iš pagrindinių metodų, siekiant pažinti vaiką, atskleisti jo individualius poreikius, gebėjimus ir galias.

23.3. Išvykos, ekskursijos. Jomis turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtis, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai.

23.4. Interpretacija – vaiko saviraiškos ir kūrybiškumo skatinimo būdas, padedantis jam

atsiskleisti, savitai išreikšti savo ar pedagogų pasiūlytus sumanymus, idėjas.

23.5. Eksperimentavimas, tyrinėjimas – vienas iš aplinkos pažinimo ir patirties kaupimo būdų, kurie skatina vaiką aktyviai veikti, daryti atradimus, planuoti, organizuoti.

23.6. Pokalbis, diskusija – vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.

23.7. Kūrybiškumą skatinantys metodai – naujų sumanymų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, idėjų kūrimas, informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai ir kt.

23.8. Informacinių technologijų (IT) taikymas – praktiniai užsiėmimai prie interaktyvios lentos, fotografavimas, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas.

23.9. Sportinės veiklos metodai – kasdieninė mankšta, estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai.

23.10. Regio Emilia metodo elementai – meninė veikla prie šviesos ir smėlio stalų, eksperimentavimas su šviesomis ir spalvomis ir kt.

23.11. Valdorfo pedagogikos metodika - „Tai visa ką apimantis mokymas, apjungiantis galvą, širdį ir rankas“/R. Šteiner/. Tai ugdymas, siekiant visuminiai (holistiškai) integruoti intelektualinį, praktinį ir meninį vaikų vystymąsi. Besimokant einama nuo pojūčių, patyrimo, išgyvenimo, fenomeno prie analizės, dėsningumų, sistemizavimo. Mokomasi žaidžiant, patiriant, vaizdiniais, piešiant, vaidinant, muzikuojant, šokant, neskubinant vaiko užaugti, padėti vystytis natūraliai. Vaikai pamėgdžioja suaugusiuosius. Pagrindinė veikla - laisvas žaidimas.

23.12. Ugdymo lauke metodas. Išmokti dirbti ir gyventi darnoje su aplinka. Lauke ugdomi sveikas ir laimingas kūnas ir protas, sociali ir savimi pasitikinti, bendradarbiauti linkusi ir mokanti asmenybė. Vaikai mokosi iš savo patirčių, turi galimybę pažinti ne tik aplinkinį pasaulį, tačiau ir patį save. Tai apima visas penkias kompetencijas: socialinę, sveikatos, komunikavimo, pažinimo ir meninę.

23.13. Patyriminio ugdymo metodas, sukeliantis emocijas, apjungiantis mokslą, technologijas, menus ir matematiką, lavinantis vaikų mąstymą, elgesį, gebėjimą valdyti emocijas, priimti sprendimus, skatinantis kritiškai mąstyti, klausyti ir ieškoti atsakymų, ugdantis bendravimo įgūdžius. Vaikai geriausiai mokosi iš savo asmeninės patirties ir savo atradimų.

UGDYMO APLINKA IR PRIEMONĖS

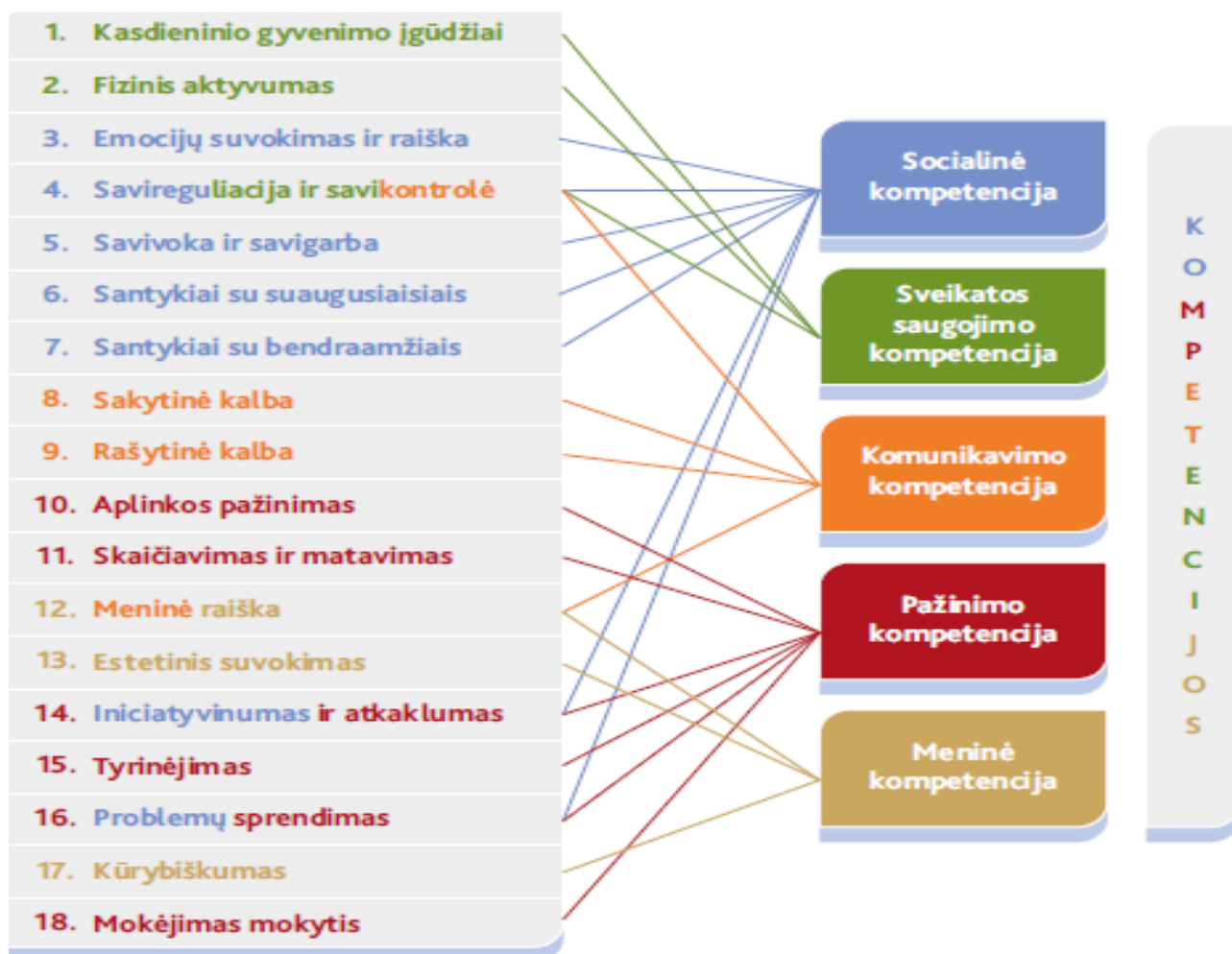
24. Ugdymo aplinka yra neatsiejama ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo programos tikslo. Kuriamą aplinką sudaro sąlygas skleistis kiekvieno vaiko kritiniam ir kūrybiniam mąstymui, vaikai skatinami patirti kūrybos džiaugsmą, spręsti problemas, reikšti savo nuomonę. Aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdymųjų priemonių (taip pat ir specialiųjų ugdymosi priemonių), skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, vaizduotę. Ugdymo aplinkoje yra įrangos ir ugdymo(-si) priemonių, pritaikytų ir berniukams, ir mergaitėms. Grupių baldai, įranga ir ugdymo priemonės, grupių erdvės, kitos patalpos, žaidimų aikštelės yra patrauklios, estetiškos, saugios ir patogios.

25. Kasdieninių gyvenimo įgūdžių ugdymui(si) naudojamos priemonės stalo serviravimui, aplinkos puošimui, higienai užtikrinti. Žinias ir patirtį apie sveiką gyvenimą vaikai įgyja nuolat veikdami. Šiam procesui vykdyti įsigyjami daiktai, medžiagos, įrankiai, knygos, plakatai, audio, video įrašai. Žmogaus kūno tyrinėjimui naudojami muliažai, plakatai, didaktiniai ir stalo žaidimai, konstruktoriai. Emociniam intelektui ugdyti išnaudojamos kasdieninės situacijos, projektinės veiklos, kūrybinių veiklų aptarimai, naudojami stalo žaidimai, emocijų kortelės, žaislai su emocijomis. Judėjimo poreikį tenkinti padeda įrengimai, esantys grupių aplinkoje ir lauke (mini baseinėliai pėdų masažui, kompleksai su kopėtelėmis, čiuožyklomis, sūpynėmis, nameliai su kopėtelėmis ir čiuožimo kalneliais, judrių žaidimų aikštelės. Lauko aplinkoje ir vidaus patalpose (grupėse, salėje) naudojamos sporto priemonės: kamuoliai, virvutės, rogutės ir kt. Bendravimo situacijų kūrimui, problemų sprendimui naudojami įvairūs kūrybiniai, stalo, konstrukciniai žaidimai, atributika siužetiniams žaidimams. Kuriamos erdvės tyrinėjimams ir eksperimentams. Naudojamos priemonės, skatinančios

vaikų savaiminę veiklą, iniciatyvas, norą pažinti, atrasti. Tai „šviesos“, „smėlio“ stalai, įvairios lempos, šviestuvai, prožektoriai, padidinimo stiklai, akiniai, lupos, svarstyklės, matavimo prietaisai, garso išgavimo priemonės, cilindrai, pašto dėžutės, šviesos projektoriai ir kt. Vaikų veiklai pasitelkiamos įvairios techninės priemonės: muzikiniai centrai, telefono, kasos aparatai, mikroskopai, spausdinimo mašinėlės. Naudojamos informacinės technologijos: kompiuteriai, interaktyvios priemonės, vaizdo kameros, fotoaparatai, planšetės, spausdintuvai. Vaikai patys ar su kitų pagalba tyrinėja, atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, padidėja jų matematinio ugdymo(si) galimybės – vaikai mokosi grupuoti, lyginti, apibendrinti, klasifikuoti. Komunikacinei veiklai pasitelkiamos informacinės priemonės: bibliotekėlės (pasakų, spalvinimo, užduotėlių knygos, vaikiškos enciklopedijos, vaikiški žurnalai ir kt.), spaudiniai (plakatai, stalo, konstrukciniai žaidimai ir kt.), meninės raiškos priemonės (antrinės žaliavos, dailės priemonės, knygos, paveikslai, parodos), įvairios išvykos, edukacinės programėlės, kurios skatina vaikus kalbėti, reikšti mintis. Vaikų meninei, kūrybinei veiklai kuriama saviraišką žadinanti aplinka. Naujos patirties vaikai įgyja lankydami parodas, teatrus, renginius, susitikdami su meno žmonėmis, stebėdami meninių kolektyvų pasirodymus. Vaikų meninei raiškai naudojamos įvairios faktūros medžiagos, dailės priemonės, muzikiniai instrumentai, garso ir vaizdo įrašai, atributika, dekoracijos erdvių įsirengimui, teatro priemonės (šešėlių teatras, pirštukų teatras, scenos rūbai). Priemonėms sudėti naudojamos spalvingos, estetiškos žaislų lentynos, dėžės, krepšiai.

VAIKŲ PASIEKIMŲ JUNGIMAS Į KOMPETENCIJAS

26. Ugdymo programos turinys išdėstytas pagal ugdomas vaikų kompetencijas. Vaikų pasiekimai taip pat apjungti į atskirų kompetencijų – socialinės, sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo ir meninės – struktūrą.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

<p>1. Pasiekimų sritis. Emocijų suvokimas ir raiška.</p> <p>Esminė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir įvardija savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis. Įprastos situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, bando į juos atsiliepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susitaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo nerimą, atsiskyrus nuo tėvų, džiaugiasi jam sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų.</p>	<p>Žaisdamas, bendraudamas išreiškia savo jausmus ir norus. Kalba apie jausmus, žiūrinėdamas paveikslėlius, nuotraukas, piešinius, knygų iliustracijas. Išdarinėja grimasas žvelgdamas į veidrodį. Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia pasakyti, ką mėgsti, kaip jautiesi, su koku žaislu nori žaisti. Žiūri nuotraukas ir pasako, kur mergaitės, o kur berniukai. Savo jausmus išreiškia bendraudamas ir žaisdamas vaizduotės žaidimus. Žaidžia žaidimus, per kuriuos pasako, kaip jis jaučiasi, ką jis mėgsta, su koku žaislu nori žaisti. Vartoja „aš“, „mano“, „man“, „Aš noriu lėlės“. Vartoja kai kuriuos vertinimo žodžius: „Agnė gera“, „Agnė bloga“, vėliau - „Aš - gera“. Savo elgesį vaikas vertina, atsižvelgdamas į pritariančią ar nepritariančią suaugusiojo veido išraišką. Nenoriai dalinasi savo žaislais, asmeniniais daiktais.</p> <p>Atsisveikina ir pasisveikina su šeimos nariais, sako ačiū, prašau. Žaisdamas su kitais reiškia palankumą, pasitenkinimą. Naudoja siužetinius žaislus, daiktus - pakaitalus. Domisi vaikais, ieško draugo žaidimui. Noriai žaidžia su suaugusiuoju, atkartoja jo veiksmus. Žaidžia žaidimus plėtojančius socialinę patirtį. Bendradarbiauja žaidžiant, mokosi suprasti draugo ketinimus, spręsti ginčus.</p>
<p>2 žingsnis. Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kitų džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.</p>	
<p>3 žingsnis. Pradeda atpažinti, ką pats jaučia, turi savas emocijų raiškos būdus. Pradeda naudoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja. Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p>	
<p>4 žingsnis. Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Ima suvokti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, iš dalies į juos įsijaučia ir dažnai tinkamai į juos reaguoja. Pradeda valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo</p>	

<p>situacijos.</p>	<p>Stebi jas veidrodyje: šypsosi sau, draugui, nustemba, vaizduoja pyktį, baimę, įniršį, pasibjaurėjimą.</p>
<p>5 žingsnis. Apibūdina savo jausmus ir situacijas, kuriose jie kilo. Geriau supranta kitų jausmus ir tinkamai į juos reaguoja. Dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais,</p>	<p>Klausosi kūrinėlių apie jausmus, nuotaikas svarstydami, iš ko galima suprasti, kad kitam linksma, liūdna, pikta, skaudu. Iš vaikų balsų įrašų bando nuspręsti, kokios jie nuotaikos.</p>
<p>6 žingsnis. Pavadina bei apibūdina savo jausmus, juos sukėlusias situacijas ar priežastis. Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas ir tinkamai reaguoja. Dažniausiai geranoriškai nusiteikęs kitų atžvilgiu. Supranta, kad gali pats kontroliuoti kilusių jausmų raišką, stengiasi tinkamais būdais, neskaudindamas kitų, reikšti jausmus.</p>	<p>Tyrinėja ir aiškinasi, kaip kūnas reaguoja į skausmą. Išreiškia savo savijautą, norus žodžiais, įvardina savo emocišes būsenas bei jų priežastis įvairiose gyvenimo situacijose. Užbaigia frazes „Man patinka, nes...“, „Aš laimingas, nes...“ ir kt. Naudoja „nuotaikų lentą“: gamina veidukus, simbolines nuotaikų korteles ir vaizduoja tam tikrą išraišką, savo nuotaiką, skaičiuoja ir nusprendžia, kokia nuotaika vyrauja grupėje. Liūdniešs, piktiems vaikams padeda patarimų korteles (simbolius). Kitiems reiškia supratimą, užuojautą tinkama balso intonacija. Simboliniais paveikslėliais ženklina knygelėse, siužetiniuose paveikslėliuose pavaizduotų žmonių, gyvūnų nuotaiką. Kuria nuotaikingų veidų paveikslą. Žaidžia spalvų kortelėmis, spalvotomis skarelėmis, pasakydami, kokios spalvos nuotaika tą dieną . Klausosi skirtingos nuotaikos muzikos kūrinų, jas išreiškdami spalvomis, linijomis, formomis.</p>
<p>7 žingsnis. Domisi savo ir kitų emocijomis ir veiksmis. Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas įvairiose situacijose. Atpažįsta ir įvardija ne tik savo jausmus, bet ir jų priežastis, nuotaikas. Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsiliepti, keisti savo elgesį.</p>	<p>Žaidžia saviraiškos žaidimus, iš judesių, mimikos spėdami, kas ką veikia, kaip jaučiasi, įsitikindami, kad kūno kalba galima daug ką išreikšti. Kasdienės, ugdomosios veiklos, pasivaikščiojimų, išvykų bei ekskursijų metu, bendraudami rodo jautrumą kitiems. Domisi draugo savijauta, stebi, kada kitam liūdna, skauda, gera ar linksma, nuramina, džiaugiasi kartu. Paguodžia kitus myluodami, sūpuodami, kykuodami, maldydami, žaidindami, juokindami. Taiko kelis skirtingus, kitiems priimtinus emocijų ir jausmų išreiškimo būdus.</p>

2. Pasiekimų sritis. **Savivoka ir savigarba.**

Esminė nuostata. Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, aš buvau, būsiu), pasako, kad yra

<p>berniukas, mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Reaguoja į pasakytą savo vardą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną.</p>	<p>Tyrinėja save, tapatina su draugais. Įvardija save: berniukas, mergaitė. Atsiliepia šaukiamas vardu. Pamatęs ateinančią mamą, šypsosi, tiesia rankas. Žaidžia vardų žaidimus: atsiliepia pa-šauktas vardu, padrąsintas save vadina vardu, pasako vardą kitam, parodo pirštukais metus.</p>
<p>2 žingsnis. Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugęs draudžia tai daryti.</p>	<p>Tyrinėja save veidrodyje, tapatina su draugais. Pasako savo vardą. Skiria save, rodo nuotraukose šeimos narius: brolių, sesė ir kitus, darželio darbuotojus, grupės draugus, tam tikros profesijos žmones. Aiškinasi, kad kiekvienas žmogus turi šeimą, namus, atlieka tam tikrus darbus, kurių rezultatais mes naudojames. Mokosi papasakoti apie save, pasakyti savo vardą, pirštukais parodo savo amžių. Vardina žmogaus kūno dalis, aiškinasi, kam reikalingos kojos, ausys, akys ir kt. kūno dalys. Mėgdžioja suaugusiojo rodokus judesius, imituoja gyvūnų kūno dalių judesius.</p>
<p>3 žingsnis. Kalba pirmuoju asmeniu „Aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5-6 kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.</p>	<p>Tyrinėja save veidrodyje, tapatina su draugais. Pasako savo vardą. Skiria save, rodo nuotraukose šeimos narius: brolių, sesė ir kitus, darželio darbuotojus, grupės draugus, tam tikros profesijos žmones. Aiškinasi, kad kiekvienas žmogus turi šeimą, namus, atlieka tam tikrus darbus, kurių rezultatais mes naudojames. Mokosi papasakoti apie save, pasakyti savo vardą, pirštukais parodo savo amžių. Vardina žmogaus kūno dalis, aiškinasi, kam reikalingos kojos, ausys, akys ir kt. kūno dalys. Mėgdžioja suaugusiojo rodokus judesius, imituoja gyvūnų kūno dalių judesius.</p>
<p>4 žingsnis. Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako kaip jaučiasi, ko nori jis, ir kaip jaučiasi, ko nori kitas. Supranta, kad suaugęs negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu. Mano, kad jis yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.</p>	<p>Pasakoja apie save: amžius, išvaizda, lytis, pomėgiai, gebėjimai. Ieško savęs nuotraukose, stebi veidrodyje. Žaidžia bendravimo žaidimus, dalyvauja tyrinėjimų veiklose: „Kas aš esu?“, „Mano kūnas“, „Žmonių panašumai ir skirtumai“, „Mano ir kitų pomėgiai“, „Mano ir kitų jausmai“. Įsimena savo vardą, kitų vaikų vardus. Pasakoja mokytojui, ką veikė per išėgines dienas, o šeimos nariams – ką veikė darželyje. Bando nutylėti savo prasižengimus. Giriasi, kad turi draugų, turi daug žaislų, namie augintinį ir pan. Lygina save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: kuria knygelę apie save, įsegdami savo paties pieštą autoportretą. Lygina save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: pasakoja, ką geba, žymi bei meninėmis priemonėmis vaizduoja savo augimą, pasiekimus. Žiūrinėja savo ankstesnių ir dabartinių metų kūrybinių darbų albumus, pastebėdami, kiek daug išmoksta augdami. Kuria knygelę apie save, įsegdami savo paties pieštą autoportretą, draugų, auklėtojos, tėvų, kitų šeimos narių pieštus portretus su užrašytais žodžiais apie jį. Gretina portretus, svarsto ar panašus, kokį patį mato save pats ir kokį mato</p>
<p>5 žingsnis. Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras/moteris (tėvelis/mamytė). Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. Apibūdina savo išvaizdą, kalba apie šeimą, draugus. Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.</p>	<p>Pasakoja apie save: amžius, išvaizda, lytis, pomėgiai, gebėjimai. Ieško savęs nuotraukose, stebi veidrodyje. Žaidžia bendravimo žaidimus, dalyvauja tyrinėjimų veiklose: „Kas aš esu?“, „Mano kūnas“, „Žmonių panašumai ir skirtumai“, „Mano ir kitų pomėgiai“, „Mano ir kitų jausmai“. Įsimena savo vardą, kitų vaikų vardus. Pasakoja mokytojui, ką veikė per išėgines dienas, o šeimos nariams – ką veikė darželyje. Bando nutylėti savo prasižengimus. Giriasi, kad turi draugų, turi daug žaislų, namie augintinį ir pan. Lygina save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: kuria knygelę apie save, įsegdami savo paties pieštą autoportretą. Lygina save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: pasakoja, ką geba, žymi bei meninėmis priemonėmis vaizduoja savo augimą, pasiekimus. Žiūrinėja savo ankstesnių ir dabartinių metų kūrybinių darbų albumus, pastebėdami, kiek daug išmoksta augdami. Kuria knygelę apie save, įsegdami savo paties pieštą autoportretą, draugų, auklėtojos, tėvų, kitų šeimos narių pieštus portretus su užrašytais žodžiais apie jį. Gretina portretus, svarsto ar panašus, kokį patį mato save pats ir kokį mato</p>
<p>6 žingsnis. Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam ir atsakingai pasirinkti. Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu</p>	<p>Pasakoja apie save: amžius, išvaizda, lytis, pomėgiai, gebėjimai. Ieško savęs nuotraukose, stebi veidrodyje. Žaidžia bendravimo žaidimus, dalyvauja tyrinėjimų veiklose: „Kas aš esu?“, „Mano kūnas“, „Žmonių panašumai ir skirtumai“, „Mano ir kitų pomėgiai“, „Mano ir kitų jausmai“. Įsimena savo vardą, kitų vaikų vardus. Pasakoja mokytojui, ką veikė per išėgines dienas, o šeimos nariams – ką veikė darželyje. Bando nutylėti savo prasižengimus. Giriasi, kad turi draugų, turi daug žaislų, namie augintinį ir pan. Lygina save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: kuria knygelę apie save, įsegdami savo paties pieštą autoportretą. Lygina save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: pasakoja, ką geba, žymi bei meninėmis priemonėmis vaizduoja savo augimą, pasiekimus. Žiūrinėja savo ankstesnių ir dabartinių metų kūrybinių darbų albumus, pastebėdami, kiek daug išmoksta augdami. Kuria knygelę apie save, įsegdami savo paties pieštą autoportretą, draugų, auklėtojos, tėvų, kitų šeimos narių pieštus portretus su užrašytais žodžiais apie jį. Gretina portretus, svarsto ar panašus, kokį patį mato save pats ir kokį mato</p>

<p>jos nesukėlė rimtų pasekmių. Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.</p>	<p>kiti. Tyrinėja savo ir kitų žmonių panašumus ir skirtumus, pomėgius, analizuoja savo elgesį įvairiose situacijose. Sudaro savo gyvenimo liniją iš piešinių, paveikslėlių, nuotraukų. Kuria savo galimybių „saulę“, ant spindulių rašydami, ką gali. Demonstruoja savo fizinių galimybių, pozų, judesių tobulumą, išradingumą žaisdami, veikdami su daiktais. Dalyvauja įvairioje veikloje (meninė, sportinė, gamtos, aplinkos pažinimo, techninė, žygiai, talkos ir kt.), kurioje atskleidžia geriausias savo savybes. Apie savo veiklą pasakoja suaugusiems ir vaikams, džiaugiasi, rodo, ką nuveikęs. Žaidžia „komplimentų“ žaidimus, pastebėdami ir įvertindami vienas kito gerąsias savybes. Stebi, tyrinėja, apmąsto, vaizduoja, komentuoja grupės, šeimos, bendruomenės gyvenimą. Klausosi kūrinėlių, diskutuoja apie gražų šeimos narių bendravimą, pagarbą, rūpinimąsi vieni kitais, vaikų, senelių bei tėvų panašumą. Žiūrinėja knygeles, savo šeimos nuotraukas, įvardina šeimos narius, iš žaislų sudaro šeimos variantus. Kalba, judesiais, mimika išreiškia meilę šeimos nariams. Aiškinasi šeimos narių giminystės ryšius (dukra, anūkė ir t.t.), sudaro savo šeimos medį. Laikosi šeimos ir bendruomenės narių susitarimų, tvarkos. Perkelia į grupę savo šeimos patirtį: bendravimo būdą, žaidimus, pomėgius. Diskutuoja apie gimtinę, Tėvynę, domisi tradicijomis, papročiais, vietinėmis šventėmis, dalyvauja jose. Atpažįsta, atkartoja girdėtą informaciją iš gimtojo miesto istorijos.</p>
<p>7 žingsnis. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Jaučiasi esąs šeimos narys, grupės narys. Priskiria save giminei, gimtinei.</p>	<p>Mokosi saugoti savo privatumą, siekia kitų palankumo, yra tolerantiškas kitokiam. Ima suprasti ką jis pats gali padaryti, pakeisti, o kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso.</p>
<p>3. Pasiekimų sritis. Savireguliacija ir savikontrolė.</p> <p>Esminė nuostata. Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas. ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsiaudrinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Trumpam susitelkęs apžiūrinėja,</p>	

<p>klausosi, čiupinėja. Gerai jaučiasi įprastoje aplinkoje. Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas.</p>	<p>Sutelkia žvilgsnį į žaislus, seka juos akimis, pats ieško žaislo akimis. Įprastoje aplinkoje užmiega vienas. Nustoja verkti, kai mama arba tėtis paima ant rankų ir priglaudžia. Kai suaugusysis kalba linksmai, gyvai, vaikas pradeda šypsotis. Pargriuvęs bėga pas juo besirūpinantį suaugusįjį ir rodo, kur skauda. Raminamas nustoja verkti.</p>
<p>2 žingsnis. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas.</p>	<p>Reiškia savo emocijas, pasitenkinimą, palankumą kitam: šypsosi, juokiasi, glosto, apkabina, bučiuoja, vadina vardu. Pripranta prie režimo ir jo laikosi.</p>
<p>3 žingsnis. Atkakliai laikosi savo norų. Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdienine tvarka bei ritualais. Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir draudimų. Nueina šalin, jeigu kas nepatinka, atsisako bendros veiklos, nekalba. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus.</p>	<p>Siekia geros savijautos, pasakoja apie save, savo aprangą, šeimą. Domisi patrauklia veikla, gerai jaučiasi grupės aplinkoje. Žaidžia emocinius (klykavimo, mylavimo žaidimus). Gina save protestuodamas: garsiai verkia, bėga šalin, prieštarauja („ne, nenoriu“).</p>
<p>4 žingsnis. Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu, laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. Nusiramina, kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. Ramioje situacijoje įvardina savo ar kito netinkamo elgesio galimas pasekmes, bando laikytis tinkamo elgesio taisyklių.</p>	<p>Aiškinasi savo ir kitų elgesį, atlieka kai kuriuos įpareigojimus, nurodymus, susitarimus. Kalba apie tai, kas jį įskaudino. Tariai, dėl norimo žaislo ir kartu ieško išeities, derina savo interesus. Klausosi kūrinėlių, diskutuodami apie vaikų ir gyvūnų gerus ir blogus poelgius bei jų pasekmes, samprotaudami, kaip patys pasielgtų panašioje situacijoje. Žaisdamas, bendraudamas mokosi elementarių savikontrolės įgūdžių. Atliekdami tą patį darbą netrukdo dirbančiam šalia, tariasi dėl bendrų veiksmų, derina savo interesus.</p>
<p>5 žingsnis. Primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Lengviau priima dienos ritmo pasikeitimus. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes.</p>	<p>Aiškinasi, kad ne visada visi norai yra patenkinami, kad kiti žmonės irgi turi savo jausmus ir norus. Diskutuoja apie tai, kad būtina valdyti savo poreikius, jausmus, kad netinkamas elgesys, žodžiai įžeidžia kitus. Diskutuoja apie bendravimą, kilusius ginčus su draugais, kaip juos taikiai spręsti. Žaidybinių situacijų metu ieško konfliktų sprendimo būdų.</p>
<p>6 žingsnis. Primenant kitiems tinkamo elgesio taisyklės ir bando jų laikytis be suaugusiųjų kontrolės. Dažniausiai savarankiškai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeikių. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį.</p>	<p>Vaizduoja tinkamus ir netinkamus poelgius, įsijausdami į „draugo“, „svečio“, „brolio“ ar kt. vaidmenis. Užsidėję „kalbančius akinius“ komentuoja, ką grupėje matė, pastebėjo, patyrė gero, ko nenorėtų matyti. Dėlioja siužetus (geri ir blogi poelgiai) iš paveikslėlių. Žaidžia bendrus žaidimus, laikosi žaidimo taisyklių, veikia šalia kitų atsargiai, netrukdydami, gerbdami jų privatumą.</p>
<p>7 žingsnis. Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, bando paskirstyti dėmesį dviem veiklom (klauso ir piešia).</p>	<p>Kultūringai bendrauja su visais vaikais, padėkoja, pasisveikina, atsisveikina. Žaidžia žaidimus, kuriuose pasirenka, ar</p>

<p>Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir stengiasi jų laikytis. Atsiranda savitvardos, savitvarkos pradmenys. Susijaudinęs, išsigandęs, pasimetęs bando nusiraminti, ieškoti pagalbos.</p>	<p>vykdyti sugalvotus, apgaulingus kvietimus, siūlymus, ar atsispirti, nes juose slypi pavojai, galintys pakenkti pačiam ir kitiems. Kaupia gerų darbų, gerų poelgių kraitle, simbolinėmis kortelėmis pažymėdami atliktus gerus darbelius, dėkodami draugams už gerus jų poelgius. Dovanoja vienas kitam pasigamintus „švelnukus“, „užaugina“ „gerumo medį“, ant jo kabindami gerumo, padėkos, linkėjimų žodžius. Aiškinasi, kokiais būdais galima sumažinti pyktį, įniršį, išbando tai praktiškai. Naudoja žaidimus: mylavimus, kykavimus, juokimus ir kt.</p>
--	---

<p>4. Pasiekimų sritis. Santykiai su suaugusiais.</p> <p>Esminė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais. Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi. Drąsiai reiškia savo nuomonę, tariasi, derasi, žino kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, atsako jo kalbinamas, žaidinamas. Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, padedamas pedagogo nurimsta ir įsitraukia į veiklą.</p>	<p>Džiaugiasi pamatęs jau pažįstamą suaugusįjį, bet vis tiesia atsisveikindamas rankas į tėvus, nuolat atsisuka ieškodamas tėvų. Deda daiktus ir žaislus į jiems skirtas vietas. Kai kalbina pažįstamas suaugęs, jis šypsosi, džiaugsmingai juda, ropoja, eina prie auklėtojo. Nepasitiki nepažįstamais suaugusiais.</p>
<p>2. žingsnis. Parodo prierašumą juo besirūpinančiam suaugusiajam. Mėgsta žaisti kartu su juo besirūpinančiu suaugusiuoju, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Geba padėti suaugusiam tvarkyti žaislus.</p>	<p>Noriai žaidžia su suaugusiuoju, atkartoja jo veiksmus. Žaidžia žaidimus plėtojančius socialinę patirtį. Mėgsta drauge veikti su suaugusiu (žaisti, vartyti knygeles, ridenti kamuolį, statyti bokštą ir kt.).</p>
<p>3 žingsnis. Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko juo besirūpinančių suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Ramiai stebi nepažįstamus žmones kai juo besirūpinantis pedagogas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	<p>Mėgdžioja suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius. Mimika, gestais išreiškia meilę, nuotaiką, nerimą, pyktį, susierzinimą, kaltę, gėdą. Žodžiu išreiškia norus.</p>
<p>4 žingsnis. Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės pedagogais, bendradarbiauja su jais: kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako</p>	<p>Stebi suaugusiųjų gyvenimą, diskutuoja apie žmonių darbą, šeimą. Seka suaugusiųjų pavyzdžiu, iš jų mokosi, kreipiasi pagalbos, patarimo, klausinėja, išklauso,</p>

<p>savo nuomonę. Dažniausiai priima pedagogo pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. Kasdieninėse situacijose stengiasi laikytis suaugusiojo nustatytos tvarkos bei elgesio taisyklių, tačiau supykęs, susijaudinęs gali nepaklusti, priešintis.</p>	<p>rodo savo darbelius, džiaugiasi savo pasiekimais. Kviečia kartu veikti, žaisti. Bendrauja su jais pagarbiai, kultūringai. Dalinasi išpūdžiais, kaip padeda suaugusiems ir šeimos nariams. Įsiklauso į suaugusiųjų siūlymus, patarimus, atlieka nedidelius įpareigojimus. Aptaria, kuria bendravimo su aplinkiniais elgesio taisyklės. Klausosi suaugusiųjų pasakojimų, sekimo, deklamavimo, skaitymo, dainų, lopšinių. Susipažįsta su įstaigoje dirbančiais žmonėmis, jų veikla, aiškinasi, kuo jie svarbūs, kodėl reikia gerbti jų darbą. Žaidimų metu imituoja, išbando suaugusiųjų darbus, atitinkamoms situacijoms tinkančius elgesio būdus. Dalyvauja susitikimuose su įvairių tarnybų, įstaigų, profesijų žmonėmis, lankosi tėvų darbovietėse, muziejuose, parodose, dalyvauja šventėse, spektakliuose, koncertuose ir kt., bendrauja su kitų vaikų šeimos nariais mažai ar visai nepažįstamais žmonėmis. Diskutuoja, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis, kuria žaidybines situacijas, kaip negalima elgtis.</p>
<p>5 žingsnis. Drąsiai bendrauja su pažįstamais ir mažiau pažįstamais žmonėmis grupėje. Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus bendrą veiklą. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas - atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi suaugusiojo nustatytų elgesio taisyklių, susitarimų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam.</p>	<p>Aiškinasi pavojingas situacijas, aptaria, į ką reiktų kreiptis pagalbos. Domisi žmonėmis, kurie rūpinasi žmonių saugumu: policininkais, gaisrininkais, gydytojais. Susipažįsta su jų profesija, aiškinasi, kokiais telefono numeriais juos galima iškviesti. Geranoriškai ir pagarbiai bendrauja ir bendradarbiauja su suaugusiais. Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi.</p>
<p>6 žingsnis. Nusiteikęs geranoriškai ir pagarbiai bendrauti su suaugusiais. Susitaria su juo besirūpinančiais suaugusiais dėl dienvakšės ir elgesio taisyklių, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešiška. Kasdieninėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę.</p>	<p>7 žingsnis. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimėi. Pats pasiūlo suaugusiems įdomią bendrą veiklą, išsako savo nuomonę, siekia susitarimų, prašo pagalbos. Domisi suaugusiojo veiksmais ir savijauta, užjaučia, pasiūlo savo pagalbą. Žino kaip reikia elgtis su nepažįstamais.</p>
<p>7 žingsnis. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimėi. Pats pasiūlo suaugusiems įdomią bendrą veiklą, išsako savo nuomonę, siekia susitarimų, prašo pagalbos. Domisi suaugusiojo veiksmais ir savijauta, užjaučia, pasiūlo savo pagalbą. Žino kaip reikia elgtis su nepažįstamais.</p>	<p>Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi.</p>

5. Pasiekimų sritis. Santykiai su bendraamžiais.

Esminė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu draugu, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Numatomi gebėjimai ir pasiekimai	Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)
<p>1 žingsnis. Patinka būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.</p>	<p>Patinka žiūrėti į kitus grupės vaikus, juos liesti, patempti, mėgdžioti jų veido išraiškas: jei kas pravirksta - verkia ir jis, šypsosi - kai kitas juokiasi. Domisi vaikais, ieško draugo žaidimui.</p>
<p>2 žingsnis. Žaidžia greta kitų vaikų, stebi jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus. Duoda žaislą kitam, jį ima iš kito, supykęs atima žaislą iš kito, jam suduoda.</p>	<p>Atsistojęs prieš kitą vaiką nusišypso. Mėgdžioja draugų judesius, veiksmus: kažką paima, meta, atima it kt.</p>
<p>3 žingsnis. Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.</p>	<p>Bendradarbiauja žaidžiant, mokosi suprasti draugo ketinimus, spręsti ginčus. Draudimų dažnai nepaiso. Domisi suaugusiaisiais, esančiais grupėje, atsako į pakalbimą. Domisi kitais vaikais, pats ieško draugo žaidimui. Dažnai konfliktuoja (ima tą patį žaislą, atima). Reiškia palankumą: šypsosi, glosto, bučiuoja, vadina vardu. Savo teises gina protestuodamas. Pradedama domėtis vienas kitu: pavadina žaislus, veiksmus, prašo, komentuoja.</p>
<p>4 žingsnis. Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Gali turėti vieną ar kelis nepastovius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.</p>	<p>Supranta kito norą žaisti kartu. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. Dalinasi žaislu, jei draugas jo labai nori. Paklūsta susitarimui palaukti savo eilės (pvz., naudojant smėlio laikrodą). Paaikrina savo veiksmų pasekmes kitam. Mokytojui priminus elgesio taisykles, komentuoja savo ar draugo priimtinus ir nepriimtinus veiksmus, nors dažnai įžvelgia tik savo teigiamus atliktus veiksmus.</p>
<p>5 žingsnis. Sėkmingai įsilieja į vaikų grupę ir kartu žaidžia. Veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.</p>	<p>Aiškinasi, jog draugai atrodo įvairiai, turi skirtingas ar panašias savybes: būna draugiški, išradingi, kantrūs, kartais užsispyrę. Rengia stendą apie draugų talentus, piešdami, paveikslėliais žymėdami, ką kiekvienas daro geriausiai. Kartoja susitikimo ritualus, perduodami vienas kitam grupės simbolį, kreipdamiesi vardu, pasilabindami, vartodami liaudiškus pasveikinimus, palinkėjimus. Domisi patarlėmis, priežodžiais apie šiltus žmonių santykius. Vardina, kieno koks daiktas ar žaislas, dalijasi žaislais, saugo ir tausoja ne tik asmeninius, bet ir draugo, bendrus žaisliukus.</p>
<p>6 žingsnis. Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius. Diskutuoja dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Palaiko pastovią draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui.</p>	<p>Naudoja susidraugavimo būdus: mandagiai pasisveikina, pasiūlo kartu pažaisti, pasidalina žaislais, tinkamai elgiasi, draugui padaro ką nors malonaus, padeda bėdoje, norą bendrauti parodo šypsena, maloniu žvilgsniu, gestais, kalba.</p>
<p>7 žingsnis. Nusiteikęs susipažinti, susidraugauti, geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p>	<p>Diskutuoja, svarsto apie tai, kas stiprina ir kas silpnina draugystę.</p>

	<p>Užmezga kontaktą su sau svarbiomis vaikų grupelėmis, kalbasi, ką nors praneša, pasakoja didelei vaikų grupei, kuria bendrus darbus, projektus, toleruoja, išklauso, priima kito poziciją, kartu svarsto, diskutuoja, ieško bendro susitarimo.</p> <p>Kuria grupės tradicijas, elgesio taisykles, piešia jas, užrašo, parenka simbolinius paveikslėlius. Lankosi kitose darželio grupėse, patirdami, kad aplink yra daug kitų vaikų, kad jie yra draugiški, neskriaudžia, kad žaisti kartu yra smagiau. Įvairios veiklos metu išklauso kitą, pagelbsti silpnesniam, jaunesniam už save, nesišaipto iš kito nelaimės, nesijuokia draugui padarius ką nors ne taip. Meninės veiklos metu gamina dovanėles, atvirutes.</p>
--	---

6. Pasiekimų sritis. **Iniciatyvumas ir atkaklumas.**

Esminė nuostata. Didžiuojasi savimi ir savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ją plėtoja. Geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko.

Numatomi gebėjimai ir pasiekimai	Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)
<p>1 žingsnis. Pats juda, ropoja, seka judantį daiktą akimis. Norėdamas išreikšti savo norus parodo „taip“ ir „ne“.</p> <p>Turi savo mėgstamus žaislus.</p>	<p>Turi mėgstamus žaislus. Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia sukaupti tam tikrą dėmesį.</p> <p>Lavinamas atkaklumas bei smulkioji motorika. Žaidžia muzikinius žaidimus su daiktais, kurie skleidžia tam tikrus garsus.</p>
<p>2 žingsnis. Pats pasirenka daiktus, su kuriais nori žaisti, kartoja įvairius pavykusius veiksmus. Atitraukus dėmesį sugrįžta prie ankstesnės veiklos.</p> <p>Bando užsisiegti sągą.</p> <p>Kopijuoja suaugusiojo veiksmus, veda jį prie dominančių daiktų.</p> <p>Rodo nepasitenkinimą nepatikusia veikla.</p>	<p>Pagal mokytojos pavyzdį atlieka užduoteles, veiksmus. Žaidžia šalia bendraamžio. Imituoja matytus veiksmus, bando kelis kartus atlikti tą patį veiksmą.</p>
<p>3 žingsnis. Laisvai juda erdvėje, išbando neįprastą veiklą ar žaidimą.</p> <p>Geba sukaupti dėmesį veiklai nepaisant keliamo triukšmo.</p> <p>Dėlioja dėlionės, įvairias formeles į vietas.</p>	
<p>4 žingsnis. Pats pasirenka veiklą, ištraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. Siekia savarankiškumo, bet laukia padrąsinimo, bei paskatinimo.</p> <p>Rodo iniciatyvumą bendraujant su bendraamžiais.</p> <p>Buria vaikus žaidimui kartu.</p>	<p>Žaidžia, veikia poroje ar mažose grupelėse. Tikisi suaugusiojo palaikymo. Savo iniciatyva pasirenka veiklą, skatinančią susikaupti, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, visada kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais arba laukia palaikymo. Savo iniciatyva atlieka nesudėtingus darbus: išplauna teptukus, plauna žaislus ir pan., padeda kitam – ką nors paduoda, paaiškina ar pagelbsti. Ne visada užbaigia pradėtus darbus.</p>
<p>5 žingsnis. Pats sugalvoja žaidimą ir ilgai jį plėtoja.</p> <p>Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka savaip, išradingai.</p> <p>Pasirenka kelias meninės raiškos priemones.</p>	

<p>6 žingsnis. Žaidžia kūrybinius, vaidmeninius žaidimus. Vakare tęsia ryte pradėtą veiklą. Prireikus pagalbos kreipiasi į draugus, į suaugusiuosius.</p>	
<p>7 žingsnis. Pats siūlo veiklą, ją pradėjęs pabaigia iki galo. Geba užmegzti naują draugystę, naują kontaktą su suaugusiaisiais. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka tam tikrą veiklą, ją plėtoja. Geba nuo pradžios iki pabaigos atlikti nepatrauklią veiklą. Palankiai priima iššūkius. Bando pats įveikti iškilusius sunkumus, o nepavykus, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p>	

<p>7. Pasiekimų sritis. Problemų sprendimas.</p> <p>Esminė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti. Esminis gebėjimas. Atpažįsta kilusius iššūkius bei sunkumus. Suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų bandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas. Pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Pakartoja nepasisėkusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamo rezultato.</p>	<p>Bando kelis kartus atlikti veiksma. Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo ar vyresnio vaiko</p>
<p>2 žingsnis. Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus.</p>	<p>pagalbos.</p>
<p>3 žingsnis. Drąsiai imsi sudėtingos veiklos, atkakliai keisdamas veikimo būdus, bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes.</p>	<p>Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, meta veiklą arba laukia, prašo pagalbos.</p>
<p>4 žingsnis. Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus.</p>	<p>Bando jam žinomais būdais įveikti kliūtį, kol pavyksta arba sugalvoja kitaip. Stebi savo veiksmų pasekmes, pradeda suprasti, kad pavyko įveikti sunkumus, nepasisėkus</p>
<p>5 žingsnis. Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių.</p>	<p>samprotauja, prašo suaugusiojo pagalbos. Savo iniciatyva siūlo pagalbą kitam. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų</p>
<p>6 žingsnis. Atpažįsta su koku sunkumu ar problema susidūrė. Nepasisėkus bando keletą kartų, ieško vis kitos išeities, arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.</p>	<p>nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Tariasi su kitais, kartu ieško išeities, siūlo ir priima pagalbą. Supranta ir pasako, ar problemą gali įveikti pats kartu su kitais vaikais ar būtina suaugusiojo pagalba.</p>
<p>7 žingsnis. Sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ir problemas priima natūraliai, nusiteikęs juos įveikti. Ieško, kaip susidoroti su sudėtinga veikla, kliūtimi ar problema.</p>	

Samprotauja apie sprendimus, jų pasekmes.
Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių
galimų.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

1. Pasiekimų sritis. Aplinkos pažinimas.

Esminė nuostata. Nori pažinti ir suprasti save ir aplinkinį pasaulį.

Esminis gebėjimas. Paaiškina socialinius ir gamtos reiškinius, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus. Apibūdina save ir gyvenamąją vietą, šeimą. Domisi technika.

Numatomi gebėjimai ir pasiekimai	Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)
<p>1 žingsnis. Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į daiktus. Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonus. Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus.</p>	<p>Stebi ir apžiūrinėja naują aplinką, savo rankas, paduotus daiktus, trumpam atkreipia dėmesį į save veidrodyje. Reakcijas reiškia judesiais, mimikomis, garsais. Liečia, ragauja, uodžia, krato, daužo daiktus, žaislus. Bando pasiekti, paimiti, paliesti, paragauti, pauostyti, sudėti vienas prie (ant) kito žaislus ar kitus daiktus.</p>
<p>2 žingsnis. Stebi, atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė).</p>	<p>Stebi, atpažįsta, reaguoja į aplinką. Atpažįsta įprastinę aplinką, orientuojasi joje, drąsiai juda, naudojasi įprastiniais daiktais bėga, striksi ir kt. Paveikslėlyje ar aplinkoje parodo gėlytę, medelį, bando pasakyti spalvą, kiekį.</p>
<p>3 žingsnis. Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Žino savo ir savo šeimos narių vardus. Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.</p>	<p>Įvairių pojūčių pagalba, susipažįsta su vaisiaus ir daržovės savybėmis (spalva, dydis, skonis, kvapas). Vaisius bei daržoves rūšiuoja pagal tam tikrus požymius. Įgytą patirtį pritaiko žaidimuose. Eksperimentuoja ir stebi savo veiksmų rezultatus: prideda, pamatuoja, deda į įdubimą, išpjovą. Randa kitą atviruką su dailės kūrinio reprodukcija, fotografija. Ketinimui, sumanymui įgyvendinti spaudžia mygtukus, rankenas, atkabina kabliukus, bando segioti sagas, ką nors išvynioti ir suvynioti, išpakuoti. Veikia su vaikiško dydžio namų apyvokos ir sodo tvarkymo įrankiais, kartu tvarkosi grupėje, lauke. Suaugusiems prižiūrint atsargiai ir saugiai žaidžia su mechaniniais žaislais. Žaidžia su statybine medžiaga, stato nesudėtingus statinius, panaudoja siužetinius žaidimus. Atgamina, gretina, keičia daiktų vaizdus, nustato paprastus ryšius tarp to, ką atsimena ir mato.</p>

	<p>Pradedama naudoti daiktų pakaitalus. Supranta, įsijaučia ir atkartoja žaidime suaugusiųjų ir jų veiksmus. Žaisdamas su vyresnių vaikų ar suaugusiųjų rūbais, skraistėmis, apdangalais, batais, vaikas kuo nors apsimeta, patiria malonumą supanašėdamas su suaugusiuoju. Su lėle ir kitais siužetinėmis žaislais žaidžia lyg su gyvais: glosto, maitina, migdo, prausia, šukuoja, rengia, vežioja ir pan. Žaidžia su realiais daiktais, tikroviškais ir neapibrėžtos paskirties žaislais, teminiais rinkiniais („namai“, „kirpykla“) bei vaidmenų atributais. Stebi, dalyvauja aptariant, klausosi, išsako savo nuomonę, liečia ir kitais būdais pažįsta pasaulį. Domisi temomis žmogus, artimųjų žmonių veikla („Mama plauna indus“, „Senelis skaito laikraštį“ ir pan.). Daiktai, veiksmai su jais, jų paskirtis, namų apyvokos daiktai (rūbai, baldai, indai ir kt.), žaislai, darbo įrankiai (šluota, kibiras, laistytuvai ir kt.). Gamta, augalai (medžiai, gėlės, daržovės, vaisiai), naminiai gyvūnai (katė, šuo, karvė, arklys, ožka, kiaulė, gaidys, višta, antis ir kt.) ir jų vaikai, laukiniai gyvūnai (kiškis, lapė, meška, vilkas ir kt.) ir paukščiai (varna, žvirblis, zylė ir kt.), vanduo buityje (bėga, šaltas-karštas, vandenyje maudosi, juo prausiasi, jame skalbia) ir gamtoje (bėga upeliukas, upė, jūra), metu ypatybės (žiema-šalta, krenta sniegas, vasara-karšta, šviečia saulė ir t.t.).</p>
<p>4 žingsnis. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.). Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. Atpažįsta gamtoje ar paveikluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas pūga, šlapdriba).</p>	<p>Labai domisi informacija apie gyvūnijos ir augmenijos pasaulį: susijusius su šiais objektais reiškinius. Prižiūri, rūpinasi grupėje esančiais augintiniais, su mokytojo pagalba ruošia žaliąją palangę, gamtos kampelį. Aiškinasi, susipažįsta su šalies sostine Vil-niumi, šalies simbolika, prezidentu. Ugdo-mosios veiklos, švenčių, pramogų metu susi-pažįsta su liaudies kūryba, tradicijomis, šventėmis. Perkelia į grupę savo šeimos patirtį: bendravimo būdą, žaidimus, pomėgius. Stebėdamas suaugusiųjų, jų veiksmus, išbando naujus veikimo bei elgesio būdus, juos perima, pritaiko savaip interpretuodamas. Žiūrėdamas paveikslus, nuotraukas, įvairių susitikimų metu susipažįsta su įvairiomis žmonių profesijomis, jų atliekamais darbais ir darbo rezultatais. Aiškinasi ir bando įsiminti laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius,</p>

	skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba).
<p>5 žingsnis. Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus.</p> <p>Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip naudoti maistui.</p> <p>Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz. ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).</p> <p>Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas.</p> <p>Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą.</p> <p>Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus.</p> <p>Gali savarankiškai nueiti į darželio sales, į sveikatingumo kompleksą, metodinį kabinetą.</p> <p>Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis.</p>	<p>Pasivaikščiojimų metu, išvykų bei ekskursijų metu pratinasi globoti ir saugoti gamtą, augmeniją, gyvūniją, demonstruoja gebėjimą tinkamai elgtis gamtoje, viešose vietose, dalyvauja gamtos saugojimo programose, projektuose, dalyvauja ekologiniuose žygiuose, akcijose.</p> <p>Kaupia įvairią medžiagą apie gyvūnus, augalus. Ieško išskirtinių augalo požymių bei savybių.</p> <p>Aiškinasi iš kokių dalių sudarytas augalas, iš kur jis atsiranda, kokių reikia sąlygų, kad augalas augtų ir duotų vaisių, kokia jo reikšmė gamtai ir žmogui.</p> <p>Įvairių priemonių pagalba kaupia informaciją apie naminius ir laukinius gyvūnus, vabzdžius, paukščius, žuvis, jų jauniklius, išorinius požymius, gyvenimo būdą ir mitybą.</p> <p>Pokalbių metu pasakoja apie savo augintinius, jų priežiūrą ir poreikius, zoologijos sode ar miške matytus gyvūnus, kaime auginamus gyvulius.</p> <p>Aiškinasi, kuo naudingi gyvūnai, kuo pavojingi, kodėl jie tokie būna ir kaip apsaugoti nuo jų grėsmės.</p> <p>Žiemą lesina paukštelius, neša žvėreliams maisto.</p> <p>Stebi, analizuoja.</p> <p>Interaktyvioje lentoje atlieka užduotis skatinančias susipažinti su gyvūnų ir augalų įvairove.</p> <p>Prie šviesos stalo žaidžia žaidimus skatinančius kurti iš įvairių mozaikų, gamtinės medžiagos.</p>
<p>6 žingsnis. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui.</p> <p>Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.</p> <p>Pasako tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą.</p> <p>Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai). Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos.</p> <p>Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. Papasakoja apie tradicines šventes. Pradeda jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje, pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą, mišką ir pan.), gyvūnus ir augalus.</p>	
<p>7 žingsnis. Nusako būdingiausias miško, pievos, vandens telkinio augmenijos ir gyvūnijos būdus. Paaiškina kaip reikia prižiūrėti kambarinius ir daržo augalus.</p> <p>Nusako kaip pagaminama duona, pieno produktai.</p>	<p>Suaugusiojo padedamas stebi požymius, kurie rodo augalų bei gyvūnų prisitaikymą gyventi sausumoje ir vandenyje.</p> <p>Susipažįsta su miško išskirtiniais augalais, valgomais ir nevalgomais grybais.</p> <p>Paaiškina kaip reikia prižiūrėti augalus.</p>

Tvarkingai ir saugiai elgiasi gamtoje. Domisi aktualiais visuomeninio gyvenimo įvykiais.	Tyrinėja orų kaitą, juos žymi kalendoriuje. Pasakoja apie metų laikų kaitą atlikdami užduotis interaktyvioje lentoje. Moka dirbti komandoje, prisiimti atsakomybę už bendrą darbą.
--	--

2. Pasiekimų sritis Skaičiavimas ir matavimas.	
Esminė nuostata. Nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimą.	
Esminis gebėjimas. Daiktų kiekį apibūdina skaičiumi, susieja skaičių su jo atitinkamu simboliu. Sudaro ir palygina grupes pagal kiekį, apibūdina daikto vietą daiktų eilėje.	
Numatomi gebėjimai ir pasiekimai	Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)
<p>1 žingsnis. Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne). Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais.</p>	<p>Žaidimo metu vaikas, vartodamas žodžius „yra“, „nėra“, „dar“, „taip“, „ne“, juos palydi atitinkamais gestais, mimika (pvz. pritariant–palinksi galva, nusišypso, nepritariant – papurto galvą, susiraukia). Žaidžia tuos pačius žaidimus su skirtingų spalvų, dydžių, formų daiktais: priartina – nutolina, paslepia - parodo, sugretina. Iš dviejų spalvų atneša norimą. Pasako kiek metų, parodo pirštais. Pasako ir parodo ko yra daug. (pvz. eilėraščiai „Mano batai buvo du“, „Du gaideliai“, kopūsto lapų lupimas po vieną). Sukuria aplinką, kurioje gali vartyti knygeles kietais viršeliais, nevaržomai ardo ir surenka daiktus, tyrinėja jų dydžius, eksperimentuoja su spalvomis, dydžiais ir formomis, įvairiais judesiais. Vienodos spalvos daiktus sudėlioja į dėžutes. Atneša prašomo dydžio daiktą (kamuolį ir t. t.). Paima vienodo dydžio ir formos daiktų ir mokosi juos paimti po vieną (du) daiktus, padalija daiktus po vieną (pvz. kitiems vaikams), sudėlioja juos į dvi, tris krūveles. Atsako, kurioje iš dviejų grupių yra vienas daiktas ir kur jų yra daug ir pan. Teatralizuotose dainelėse, pasakose, žaidžia žaidimus, kuriuose kas nors paeiliui daroma, rikiuojama (pvz. pasaka „Ropė“). Interaktyvioje lentoje stebi mokosi skaičiuoti, grupuoti ir t.t. Varto knygeles, kuriose pavaizduoti daiktai yra įvairių dydžių, formų, spalvų, rūšiuoja daiktus. Eksperimentuoja su įvairių formų ir dydžių daiktais, kaladėlėmis, pastatyto kuo aukštesnį bokštą, nutiesia ilgą kelią ir pan. Kinetinio smėlio pagalba išgauna įvairias formas.</p>
<p>2 žingsnis. Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštais, kiek turi metų). Žaisdamas randa reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: - paimk didelį, nueik iki ... , pažiūrėk į viršų ir pan.</p>	
<p>3 žingsnis. Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus. Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis - mažas, ilgas - trumpas, sunkus - lengvas, storas - plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi - skirtingi ir pan.</p>	
<p>4 žingsnis. Pradeda skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje.</p>	<p>Naudoja paveikslėlius, kuriuose pavaizduoti 1–4 (ir daugiau) daiktai ar dvi trys daiktų grupės. Savo</p>

<p>Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridėdant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. Pradedama vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...).</p> <p>Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus.</p> <p>Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą.</p> <p>Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan.</p> <p>Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan.</p> <p>Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais.</p> <p>Pradedama skirti dešinę ir kairę savo kūno puses, kūno priekį, nugarą.</p> <p>Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) vartoja žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn.</p>	<p>iniciatyva aplinkoje pastebi, pasako kiek daiktų, žaislų ir pan. Žino koks daiktų skaičius grupėje, kai klausiama „Kiek?“ „Ar daiktų yra po lygiai?“ ir pan.</p> <p>Atėjęs į grupę, pasižymi ženklų (skaičiumi) ir įvardina kelintinį savo skaičių. Noriai žaidžia domino. Interaktyvioje lentoje stebi mokomuosius filmukus, atlieka pratybų užduotis, skatinančias skaičiuoti, grupuoti ir t.t. Apibūdina erdvės objektus, nurodo į juos panašius daiktus iš aplinkos ir vartoja tokius palyginimus kaip: „apvalus kaip kamuolys“, „tokios pat formos kaip skardinė“ ir t. t.</p> <p>Žaisdamas naudoja sąvokas „pirmas“, „antras“. Randa vienodus daiktus iš daugumos daiktų, išskirdamas pagal spalvą, formą, dydį, juos lygina, tapatina.</p> <p>Kalbėdamas vartoja sąvokas: už, prieš, ant, šalia ir kt. Žino, kad naktį tamsu visi miega, dieną būna darželyje.</p> <p>Pagal požymius skiria metų laikus, žino, kad kai nukris lapai ateis žiema ir bando juos įsiminti.</p> <p>Valgydamas šauktą ar piešdamas pieštuką, teptuką laiko dešinėje rankoje (išskyrus kairiarankius), mokosi įvardinti, kokia ranka atlieka veiksmą. Žaidžia žaidimus: „Trečias bėga“, „Susirask porą“, atlieka komandas: pirmyn, atgal, aukštyn ir kt.</p> <p>Žaidžia stalo žaidimus kartu su draugais, pasiteirauja vaikų, ar visi žaidėjai paėmė reikiamą kortelių skaičių.</p> <p>Ne veiksmu, o žodžiu pasako, kaip turi elgtis ne tokį kortelių skaičių paėmęs žaidėjas, vartoja tokius posakius, kaip „atiduok man“, „paimk iš manęs“, „padėk į šoną“, „paimk dar“ ir pan.</p> <p>Dalyvauja žaidimuose, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojami du trys skirtingi judesiai ar garsų elementai, vaikai keičia savo ar daikto padėtį erdvėje ar daro ką nors tam tikra seka (pvz. žaidimai „Trečias bėga“, „Daryk taip, kaip Jonelis daro“. Žaidime nutilus muzikai ar suplojus, susigrupuoja – sustoja po du, susėda į du ratus, parodo 4 pirštus ir t. t.).</p> <p>Su vaikais kalbasi apie tai, kiek veikėjų buvo pasakoje, kokia buvo įvykių seka, ką darė pirmasis, antrasis ir t. t. veikėjai (pvz. pasaka „Trys paršiukai“, „Mergaitė ir lokys“, „Pagrandukas“).</p> <p>Žaidžia stalo žaidimus. Karpo, piešia, spalvina trikampių, stačiakampių. Iš įvairių formų detalių ar piešiant (spalvinant) figūras kuria</p>
<p>5 žingsnis. Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja iki 5 ir daugiau.</p> <p>Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: „Kiek iš viso?“ „Kiek daugiau?“, „Kiek mažiau?“ Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais (elementais).</p> <p>Pratėsdamas pasikartojančių daiktų (elementų) seką, nebūtinai laikosi tos pačios sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus (elementus) pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą). Skiria kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“.</p> <p>Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį.</p> <p>Palygindamas daiktų dydžius, naudojami sąlyginiai matavimai (trečiu daiktu).</p> <p>Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis-trumpesnis, siauresnis platesnis, aukštesnis-žemesnis, lengvesnis-sunkesnis.</p>	

<p>Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai.</p> <p>Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi.</p> <p>Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan.</p> <p>Pradeda suvokti praeitį, dabartį ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.</p> <p>Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kieki su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu.</p> <p>Skaičiuoja iki 10 ir daugiau.</p> <p>Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kieki.</p> <p>Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.</p>	<p>aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką, įvairius daiktus, kuriais galima papuošti aplinką. Naudoja sąlyginį matą (trečią daiktą) daiktų dydžiams palyginti (pvz. matuoja pėdomis, žingsniais). Su kinetiniu smėliu išgauna įvairias formas.</p> <p>Kartu skaito knygeles, rašo laiškus.</p> <p>Žaidžia judrius žaidimus, kuriuose tenka vartoti vietą ir padėtį nusakančius įvairius žodžius. Domisi, ką vaikai veikė vakar, kalbasi apie tai, kas bus rytoj. Žaidžia žaidimus, padedančius suvokti laiko trukmę.</p> <p>Interaktyvioje lentoje kuria siužetus naudojant įvairias formas.</p> <p>Dėlioja įvairias mozaikas ant šviesos stalo.</p> <p>Rodo norą sužinoti, pažinti, kuo daugiau išmokti. Renkasi įdomius ir suprantamus stalo žaidimus, taip pat veiklą, kurioje dalyvaudamas galėtų lavinti savo mąstymo ir skaičiavimo įgūdžius, formuotis svarbius vaizdinius tolimesniam matematikos mokymuisi.</p> <p>Vaikas aiškina kitiems savo mintis, idėjas apie atliekamus skaičiavimus.</p> <p>Kalbėdamas geriau pajunta skirtumą tarp to, ką jis mano, ir to, ką jis sako (tai labai svarbu vystantis vaiko mąstymui).</p>
<p>6 žingsnis. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.</p> <p>Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą.</p> <p>Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą.</p> <p>Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu).</p> <p>Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kieki.</p> <p>Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.).</p> <p>Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę - į dešinę, aukščiau-žemiau, virš-po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje ir kt.</p> <p>Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.)</p>	<p>Pastebi kuo įvairesnius sekų sudarymo būdus aplinkoje ir tai atlieka įvairioje veikloje, juos išbandydamas.</p> <p>Interaktyvioje lentoje mokosi sudarinėti įvairias diagramas, stebi mokomuosius filmukus, atlieka užduotis, skatinančius skaičiuoti, grupuoti ir t. t.</p> <p>Aplinkoje ieško daiktų ir jų dalių, savo forma primenančių pažįstamas, matytas geometrines figūras.</p> <p>Matuoja pėdomis, sprindžiais, piršto storiu, lazdele ir pan.</p> <p>Atlieka veiklą, formuojančią supratimą apie tvermės dėsnį (pvz. sudaromos sąlygos eksperimentuojant atrasti, kad toks pat medžiagos ar produkto kiekis gali būti supakuotas skirtingų formų pakuotėse).</p> <p>Žaisdami žaidimus atranda, kad skirtingos formos daiktai gali būti tos pačios talpos ar masės.</p> <p>Atlieka veiklą, kurioje įgyja supratimą apie ilgio, tūrio, masės matavimo priemones ir būdus.</p> <p>Interaktyvioje lentoje kuria siužetus naudojant įvairias formas.</p> <p>Dėlioja įvairias mozaikas ant šviesos stalo. Formuoja ir plėtoja savo žodyną, reikalingą dalinantis idėjomis apie daiktų dydžių santykius</p>

	(„šiek tiek didesnis“, „truputį mažesnis“, didžiausias“, „mažiausias“ ir kt.).
<p>7 žingsnis. Pradeda suprasti ryšius tarp skaičių, skaičių poras, kurios sudaro tam tikrą skaičių. Pradeda vartoti sąvokas (sudėti, pridėti, atimti, kiek bus, kiek liks, lygu). Išdėlioja daiktus į eilę pagal tą patį požymį. Skiria ir pavadina plokštumos figūras (skritulį, apskritimą, kvadratą, stačiakampį, trikampį, ovalą) ir erdvės figūras (kubą, rutulį).</p>	<p>Žaidžia loginius žaidimus, žaidžia šaškėmis, rengia šaškių viktorinas. Vaizduodamas ar rikiuodamas daiktus, atsižvelgia į jų dydį. Dėlioja didelius surenkamus paveikslėlius, stato statinius įvairaus sudėtingumo iš įvairių detalių, piešia daiktus, juos rikiuoja pagal lapo kraštą, nuo mažiausio iki didžiausio. Žaidžia žaidimus išnaudodami vis didesnę erdvę. Moka parodyti kur yra greta esantys, bet nematomi objektai (lauko durys, gatvė, kiemas). Interaktyvioje lentoje, įvairių formų pagalba, kuria įvairius piešinius, siužetus. Braižo formas smėlyje, modeliuoja jas iš šiaudelių, gumyčių (ant rėmelio), iš kinetinio smėlio, žaidžia mozaikų žaidimus ant šviesos stalo.</p>

3. Pasiekimų sritis. **Tyrinėjimas.**

Esminė nuostata Smalsus domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando samprotauti.

Esminis gebėjimas Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus, mąsto, samprotauja apie tai, ką pastebėjo.

Numatomi gebėjimai ir pasiekimai	Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)
<p>1 žingsnis. Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus. Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiais, garsais).</p>	<p>Siekia paimti žaislus ir daiktus, juos liečia, apžiūrinėja, kiša į burną. Tai pirmieji tyrinėjimo žingsniai. Vaikai juda, kartoja judesius, praktikuojasi.</p>
<p>2 žingsnis. Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.</p>	<p>Tyrinėja viską, kas yra aplinkui, jie ima, judina, liečia, stebi, klauso, bando sudėti ar išardyti, didžiuojasi, kai pavyksta, noriai bendrauja su artimais žmonėmis ir vaikais. Kartoja tą patį žaidimą, prašo dar kartą pas-kaityti tą pačią knygutę, pažiūrėti filmuką ar paveikslėlį</p>
<p>3 žingsnis. Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.</p>	<p>Skaičiuoja, dėlioja tam tikra tvarka daiktus, bando padėti į vietą, savaip tvarkyti žaislus, mielai padalija ką nors kitiems po lygiai, pasidalina per pusę. Bando išardyti žaislus, pažiūrėti, kas yra jų viduje. Varto knygas, vaizduoja, kad skaito, kalba apie tai, ką mato paveikslėliuose.</p>
<p>4 žingsnis. Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęs-ta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito ar ne ir pan.).</p>	<p>Grupuoja daiktus tam tikra tvarka, dalyvauja, stebi, kai atliekami bandymai, patys bando, pvz., sumaišyti medžiagas, išardyti daiktus, bandymus (pvz., stebi, kaip tirpsta ledas, dega žvakė, plaukia ar skęsta įvairūs daiktai, magnetas traukia metalinius daiktus). Pastebi ir pasako, parodo, kaip pasikeitė gamta ir samprotauja su kuo tai susiję, pvz., nukrito medžių lapai, nes buvo šalna.</p>

	Atlieka nesudėtingus darbus, gali padėti suaugusiems tvarkyti kambarius ar dirbti kitus darbus.
<p>5 žingsnis. Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslumą (pvz., kodėl mašinos korpusas iš metalo. Paaškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p>	<p>Samprotauja apie daiktų naudojimą, bando paaškinti, kokios jų savybės padaro juos tinkamus.</p> <p>Dalyvauja, stebi, kai atliekami bandymai, patys bando, pvz., sumaišyti medžiagas, išardyti daiktus.</p> <p>Pastebi ir pasako, parodo, kaip pasikeitė gamta ir samprotauja su kuo tai susiję, pvz., medžiai pagelto, nes buvo šalna.</p>
<p>6 žingsnis. Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami.</p> <p>Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. Aktyviai tyrinėjami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz. lupa, mikroskopą).</p> <p>Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultatą, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus.</p> <p>Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašus į savo artimuosius, kuo skiriasi nuo jų.</p> <p>Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.</p>	<p>Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.</p> <p>Stebi ir komentuoja reiškinius, vykstančius gamtoje.</p> <p>Stebėdami gamtą atpažįsta gyvūnų ir augalų panašumus ir skirtumus.</p> <p>Tyrinėja juos supančią aplinką.</p> <p>Savarankiškai naudojami lupa, fiksuoja įvairius pastebėjimus.</p>
<p>7 žingsnis. Domisi gamtinės aplinkos tyrinėjimais.</p> <p>Siūlo idėjas, ką norėtų tyrinėti, išbandyti, pasirenka tai kas labiausiai domina.</p> <p>Numato ką norėtų atlikti.</p>	<p>Tyrinėja, rezultatus susieja su tuo, ką jau žinojo. Bando pritaikyti savo veikloje.</p> <p>Tyrinėjami naudoja fotoaparata, visa tai geba pavaizduoti piešinyje.</p> <p>Baigus tyrinėjimus – aptaria, kaip pavyko viską atlikti.</p> <p>Ieško atsakymų knygose.</p>

4. Pasiekimų sritis. **Mokėjimas mokytis.**

Esminė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

<p>Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spęsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>	
Numatomi gebėjimai ir pasiekimai	Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)
<p>1 žingsnis. Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Stebi ir susitapatina, mėgdžioja, siekia išgauti tą patį rezultatą. Pradeda tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.</p>	<p>Sutelkia dėmesį į žaislus, daiktus, žmones, reaguoja kūno judesiais, mimika, garsais, šypsena. Žiūrėdamas į besišypsančio suaugusiojo veidą ir pats pradeda šypsotis. Stebi ir kartoja garsus, judesius. Žaislus deda į burną, ima, meta, perima iš rankos į ranką, barškina, daužo.</p>
<p>2 žingsnis. Nori naujų išpūdžių, todėl aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Stebi ir mėgdžioja, klausia. Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą. Stebi, mėgdžioja, klausia.</p>	<p>Juda spontaniškai ir turėdamas tikslą ką nors pasiekti, pajudinti, pabandyti. Tai daro sutelkęs dėmesį, tačiau lengvai pereina prie kitos veiklos. Kelis kartus iš eilės žiūri, klausosi to paties, pvz., skaitomos pasakos, dainos ar filmuko. Pastebėjęs suaugusiuosius, vyresnius ar bendraamžius vaikus ką nors darant, pats bando daryti taip pat. Klausia: „Kas čia?“, „Kur?“, prašo parodyti.</p>
<p>3 žingsnis. Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. Džiaugiasi tuo ką išmoko.</p>	<p>Žino, kad paspaudus lėlytę ji pradės verkti, tai atlieka kelis kartus, ir taip sulaukia rezultato, apžiūrinėja, kodėl ji skleidžia garsus. Džiaugiasi kada pavyksta atlikti veiksmą su kaladėlėmis, griauņa, vėl stato ir t.t. mato rezultatą. Rodo suaugusiems savo atliekamus veiksmus.</p>
<p>4 žingsnis. Pasako, parodo, ką nori išmokti. Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjų, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. Pasako, ką veikė ir ko išmoko.</p>	<p>Žaidžia savarankiškai ir įtraukia į žaidimą grupės draugus į vis sudėtingesnio siužeto žaidimus. Vaikai dėlioja dėliones, stato iš kaladėlių, konstruoja, stebi kas atsitinka kai viskas išardoma, sugriaunama. Stebi, kaip tai daro kiti vaikai ir bando taip daryti patys. Pasakoja suaugusiems ko išmoko, ką pamatė. ko nori išmokti, pvz., nupiešti žmogų, gyvūną, drąsiai klausia mokytojo, pasako, kad nemoka nupiešti katės.</p>
<p>5 žingsnis. Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks jeigu...</p>	<p>Pats vaikas pasako, ko nori išmokti, nebijo paprašyti pagalbos. Mokosi žaisdamas, konstruodamas, piešdamas, lipdydamas. Mokosi dirbti prie šviesos stalo, interaktyvios lentos. Žino, kas gali nutikti jei neteisingai pasirinks veiklą ir jos nesugebės įveikti. Pasakoja, ką padarė ar norėjo padaryti. Kalba apie savo žaidimus, kitą veiklą ir taip reflektuoja apie įvykusias veiklas.</p>
<p>6 žingsnis. Kalba apie tai, ko norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju.</p>	<p>Savarankiškai mokosi skaityti, rašyti, skaičiuoti, tyrinėti aplinką. Žaidžia įvairius, jo amžiui tinkamus stalo žaidimus, klausosi pasakų, varto knygas žiūri</p>

<p>Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir sprenddamas problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, pvz. enciklopedijose, žinyuose.</p> <p>Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti.</p> <p>Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.</p>	<p>ilustracijas ir aptaria su draugais bei suaugusiais. Savarankiškai ieško sprendimo būdų, o pagalbos į suaugusiuosius kreipiasi, kai negali pats išspręsti problemos.</p> <p>Susipažįsta su enciklopedijomis, žinynais. Kalba su suaugusiais apie tai ką jau išmoko ir ko dar norėtų išmolti.</p>
<p>7 žingsnis. Samprotauja apie mokymąsi mokykloje, išsako savo požiūrį į mokymąsi, jo prasmę.</p> <p>Kelia nesudėtingus mokymosi tikslus ir numato, kaip jų sieks, samprotauja apie tai, kaip pavyko.</p> <p>Kalba apie tai, kad daug sužinoti ir daug ko išmolti apie žmones, daiktus, gamtą galima klausinėjant, stebint aplinką, iš spaudos ir knygų, enciklopedijų, interneto, TV ir kt.</p>	<p>Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją, klausinėja draugų, suaugusiųjų, kai reikia prašo pagalbos.</p> <p>Mokosi iš kitų.</p> <p>Kalba ko norėtų dar išmolti.</p> <p>Siūlo idėjas kaip žaisti, mokyti, tyrinėti.</p>

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

<p>1. Pasiekimų sritis. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai</p>	
<p>Esminė nuostata. Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p> <p>Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Bando valgyti ir gerti iš puodelio savarankiškai.</p>	<p>Žaidimo pagalba susipažįsta su higienos reikmenimis: muilu, rankšluosčiu, nosine ir šukomis.</p>
<p>2 žingsnis. Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai.</p> <p>Jaučia, kada nori tuštintis ir šlapintis, kartais tai parodo mimika, ženklais arba pasako.</p> <p>Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“.</p> <p>Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį.</p> <p>Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą.</p>	<p>Atlieka veiksmus su higienos priemonėmis, vėliau jas naudoja žaisdami.</p> <p>Žaidimų metu įtvirtinami savarankiškumo įgūdžiai: maitina lėles, jas rengia, guldo, veda pasivaikščioti, bando tvarkingai sudėti drabužėlius.</p> <p>Dengia stalą, imituoja maitinimosi judesius, elgesį prie stalo, bendrauja su šalia esančiais.</p> <p>Stalo žaidimų, knygelių, plakatų, kortelių pagalba susipažįsta su vaisiais, daržovėmis, sveiku maistu, turimas žinias įtvirtina žaisdami.</p>
<p>3 žingsnis. Valgo ir geria savarankiškai.</p> <p>Pradeda naudoti stalo įrankius.</p> <p>Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti.</p> <p>Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko.</p> <p>Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia.</p> <p>Padedamas bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas.</p> <p>Padedama vieną kitą daiktą į vietą.</p> <p>Atsiranda pirmieji elgesio su žirkklėmis įgūdžiai.</p>	<p>Klausydamiesi pasakojimų, skaitomų istorijų sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi vaikų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia.</p> <p>Žaidimų metu formuojasi saugaus elgesio įgūdžiai.</p> <p>Piešdami išreikia savo emocijas ir pojūčius.</p> <p>Bando papasakoti, ką pavaizdavo savo darbelyje.</p>

<p>4 žingsnis. Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė.</p>	<p>Sveikatos valandėlių metu sužino kaip atrodo ir jaučiasi sergantis žmogus, ieško negalavimo priežasčių ir jų pašalinimo būdų ir priemonių, sužino apie sveiką gyvenimo būdą, higieninius reikalavimus. Stebėdami sergančius ir sveikus žmones nuotraukose, paveikslėliuose, girdėdami įvairias istorijas apie ligonius, ieško ligos požymių, iš veido ar kūno išraiškos nustato, kas yra sergantis. Žinias įtvirtina individualių užsiėmimų metu, per žaidimus, pokalbių metu. Naudojami asmeniniais higienos reikmenimis (šukomis, burnos skalavimo stiklinaitėmis, vienkartinėmis nosinaitėmis ir kt.). Sveikatos valandėlių metu susipažįsta su maisto nauda žmogaus sveikatai, sveikos mitybos reikalavimais, žino, kad vaisiai ir daržovės – vitaminų šaltinis, aiškinasi mitybos piramidės sudėtį. Gamina, valgo ir kitus vaišina šviežių daržovių, vaisių patiekalais bei kt. Prieš valgio gaminimą nusiplauna rankas, užsiriša skarelę ar užsideda kepuraitę, po darbo sutvarko darbo vietą. Praktinės veiklos metu susipažįsta su stalo serviravimo reikalavimais. Kasdienio maitinimosi metu, naudodamiesi stalo įrankiais, įgyja praktinių gebėjimų teisingai naudotis stalo įrankiais. Ugdomosios veiklos metu aptaria įvairias sveikatai pavojingas situacijas, aiškinasi jų atsiradimo priežastis, ieško sprendimų, kaip jų išvengti. Dalyvauja saugaus eismo, sveikatos saugojimo programose, projektinėje veikloje.</p>
<p>5 žingsnis. Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas. Serviruoja ir tvarko stalą vadovaujamas suaugusiojo. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Stengiasi saugoti save ir kitus.</p>	
<p>6 žingsnis. Valgo laisvai naudodamasis stalo įrankiais, maistą prineša prie burnos. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. Savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Stebint suaugusiajam saugiai naudojami veiklai skirtais aštriais įrankiais.</p>	

<p>7 žingsnis. Valgo tvarkingai, jaučia, kad alkanas, kada pasisotino, geria pakankamai vandens. Stengiasi valgyti įvairų maistą. Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos reikėtų riboti. Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. Savarankiškai, tvarkingai apsirengia ir nusi-rengia, apsiauna ir nusiauna. Suaugusiųjų padedamas arba savarankiškai pasi-renka drabužius ir avalynę pagal orus. Dažniausiai savarankiškai arba priminus plaunasi rankas, prausiasi, šukuojasi. Kad būtų sveikas, stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. Savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Savarankiškai laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje.</p>	
--	--

<p>2. Pasiekimų sritis. Fizinis aktyvumas</p> <p>Esminė nuostata. Noriai džiaugsmingai juda.</p> <p>Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji ir stambioji motorika.</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, įkalnėn ir nuokalnėn, laiptais aukštyn, ko nors įsitvėręs atsistoja, stovi laikydamasis ar savarankiškai, žingsniuoja laikydamasis, vedamas arba savarankiškai. Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, pačiumpa ir laiko daiktą saujoje, paglosto žaislą jo nečiupdamas, kiša jį į burną, purto, mojuoja, stuksena, gniaužo, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą.</p>	<p>Atsispiria kojomis nuo suaugusiojo delnų, ropoja laiptais aukštyn, vaikšto laikydamasis įvairiu atstumu sustatytų baldų, laiko žaislą, juo suduoda per daiktus, siekia ir čiumpa žaislus, perima jį iš vienos rankos į kitą, žaidžia su įvairaus dydžio kamuoliukais, balionais. Lipa ir nulipa pristatomu žingsniu laiptais, eina virve, šliaužia gimnastikos suoleliu. Perima daiktą iš vienos rankos į kitą. Bando gaudyti kamuolį. Žaidžia judrius, orientaciją lavinančius žaidimus, juda, aktyviai veikia.</p>
<p>2 žingsnis. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis. Ridena, meta, gauda, spiria kamuolį.</p>	<p>Lipdo iš minkšto plastilino, ploja rankomis, ridena, mėto, gauda kamuolį. Eina pirmyn, atgal, į šoną, šokinėja. Savarankiškai atsitupia ir atsistoja. Lenda per kliūtis, spiria, meta, ridena kamuolį. Sukurta grupėje judėjimo erdvė, parenkamos priemonės stimuliuota fizinį vaikų aktyvumą, skatina pažinti savo kūno galias. Atlieka grūdinimosi, pėdos bei taisyklingos laikysenos formavimo pratimus. Esant palankioms sąlygoms atlieka oro ir vandens procedūras.</p>

<p>3 žingsnis. Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes). Tikslingai, skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25 –30 cm.) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją. Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, todėl tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mėto, gauda, spiria kamuolį, kerpa popierių.</p>	
<p>4 žingsnis. Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn – žemyn nesilaikant už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Mina ir vairuoja triratuką. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plas- Noja. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.</p>	<p>Kiekvieną rytą atlieka rytinę mankštą. Kiekvieną dieną, išskyrus lyjant ir sningant, eina pasivaikščioti į lauką. Laiku keliasi, eina dienos poilsio, atlieka oro ir vandens procedūras, taisyklingos laikysenos pratimus. Dalyvauja kūno kultūros užsiėmimuose, sveikatingumo savaitėse, sporto šventėse. Žaidžia, juda, aktyviai veikia bei ilsisi. Dalinasi su draugais ir pedagogais ne tik džiaugsmingais, bet ir skaudžiais išgyvenimais, sulaukdamas jų paramos bei pagalbos. Jaučiasi saugus, pasitikintis. Žaidžia lauko, sportinius bei judrius žaidimus, žaidimų aikštelėje mokosi važinėti dviratuku, paspirtuku, žiemos metu – rogutėmis ir t.t. Dalyvauja estafetėse, sportinėse pramogose, varžybose, išbanda savo jėgas, vikrumą, drąsą. Mokosi laimėti ir garbingai pralaimėti.</p>
<p>5 žingsnis. Eina pristatant pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keliant kelius, atliekant judesius rankomis, judant vingiais. Bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojom vietoje ir judant pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega ir atsega sagas). Meta, spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, tiksliau gauda, mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis.</p>	
<p>6 žingsnis. Eina ratu, poroje, prasilenkiant, gyvatėle, atbulomis, šonu. Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn.</p>	

<p>Šokinėja ant vienos kojos judant pirmyn, šoka į toli, į aukštį. Važiuoja dviračiu. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus.</p>	
<p>7 žingsnis. Gerai ir greitai orientuojasi salėje, aikštėje. Eina keisdamas greitį, staigiai sustoja, greitai pajuda iš vietos. Išlaiko saugų atstumą eidamas, bėgdamas šalia draugo, būryje. Bėga derindamas du ar daugiau judesių (bėga ir varosi, spiria kamuolį, bėga ir mojuoja rankomis, kaspinais). Šokinėja derindami du skirtingus rankų ir kojų judesius (šoka per virvutę, “klases”). Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai, kerpa gana tiksliai, sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis. Tiksliai kopijuoja formas, raides. Žaidžia krepšinį, futbolą. Meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį. Geba žaisti komandoje, laikytis taisyklių.</p>	

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

<p>1. Pasiekimų sritis. Sakytinė kalba. Ugdoma, atsižvelgiant į vaiko raidos dėsnį, vaiko individualias savybes, gebėjimus.</p>	
<p>Esminė nuostata. Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p>	
<p>Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai ir laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Klausosi suaugusiojo. Supranta elementarius klausimus ir prašymus. Skiria griežtą ir malonų kalbančiojo suaugusiojo kalbėjimo toną. Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais. Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų ir reiškinių pavadinimus. Supranta veikslių pavadinimus, geba veiksmis atsakyti į klausimus. Daug čiauška, kartoja, mėgdžioja jam tariamus garsus ir skiemenis.</p>	<p>Įvardina, ką mato knygutėje, klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių. Pagal iliustracijas atpažįsta girdėtus tautosakas, grožinės literatūros kūrinius. Aktyviai dalyvauja pokalbyje: klausia, atsako, pasakoja apie save, žaislus, paveikslus, įvykius, mėgdžioja dažnai girdimus gyvūnų bei paukščių balsus. Klauso suaugusiųjų kalbos, bendrauja su suaugusiuoju, kitais vaikais.</p>
<p>2 žingsnis. Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Klausosi ir supranta nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraščius, pasakas, pasakojimus.</p>	<p>Paveikslėliuose, nuotraukose parodo ir pavadinama berniuką, mergaitę, senelį, močiutę, tetą, dėdę. Pradedama kalbėtis su draugu: pavadinama žaislus, veiksmus, siūlo, prašo, komentuoja.</p>

<p>Supranta su dienotvarkę susijusius paaiškinimus, prašymus, elementarius klausimus. Išklauso ir supranta elementarius vienas po kito išsakomus nurodymus. Pradeda kalbėti dviejų trijų žodžių sakiniais. Kalba apie tai ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Noriai dalyvauja pokalbiuose. Kartoja, suaugusiam padedant, girdėtus trumpus kūrinėlius.</p>	<p>Klausosi raiškaus, gyvo, emocingo pasakojimo, sekimo, skaitymo, deklamavimo, dainavimo, vaidinimo. Žaidžia žaidimus liežuviui ir lūpoms: užpučia žvakę, pučiant plukdo popierinį laivelį, skraidina pūką ore, per šiaudelį pučia vandens ar oro burbulus, žaidžia pirštukų žaidimus. Kalba ritmiškai žygiuodamas, judindamas rankas. Susipažįsta su daiktais, žaislais, stebėdamas aplinką, veikdamas su paveikslėliais, daiktais, žaislais ir susipažindamas su jų ypatybėmis bei funkcijomis. Susipažįsta, kad su vienu daiktu galima atlikti daug veiksmų, o tą patį veiksmą galima atlikti su įvairiais daiktais. Žaisdamas, klausydamasis suaugusiojo kalbos, stebėdamas jo veiklą įtvirtina žodžius (profesijų, augalų, maisto, rūbų, baldų, naminių gyvūnų ir jų vaikų, žaislų, daiktų dalių pavadinimus). Kalbasi su suaugusiuoju paeiliui. Atsako į uždarus („Kas ten?“) ir atvirus („Ką ten matai?“) klausimus. Kartu su suaugusiuoju žiūri jo raidos lygį atitinkančias TV laidas, kalba apie tai, ką mato ir girdi. Įsitraukia į pasakos inscenizavimą ir antrina pasakos žodžius. Klausosi „motinos kalbos“ (kalbėjimo aukštesniu balsu, pabrėžiant intonaciją, kalbėjimo lėtesniu tempu, labai aiškiai tariant žodžius, kalbėjimo trumpesniais paprastos gramatinės struktūros sakiniais, pavadinant ir rodant konkrečius daiktus, vieną mintį pasakant vienu sakiniu, kartojant tuos pačius žodžius vis kita forma, kartojant vaiko žodžius, sakinius, teisingai juos tariant ir sudėliojant, išplečiant vaiko sakinį, kad mintis būtų aiškesnė). Žiūri rodomus paveikslėlius, atkreipiant dėmesį į reiškinius. Žaidžia žodžių (tarimui) ir kitus kalbinius žaidimus.</p>
<p>3 žingsnis. Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių. Klausosi naujų žodžių ir bando juos suvokti. Išklauso ir reaguoja į kelis vienas paskui kita sekančius nurodymus. 3-4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradedą mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Kalba ir klausinėja apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus, pats klausia. Kartu su suaugusiuoju dainuoja dainėles, deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomų pasakų, eilėraštukų frazes. Sako „ačiū“, „prašau“. Domisi televizijos laidomis vaikams, kalba apie jas.</p>	<p>Susipažįsta su daiktais, žaislais, stebėdamas aplinką, veikdamas su paveikslėliais, daiktais, žaislais ir susipažindamas su jų ypatybėmis bei funkcijomis. Susipažįsta, kad su vienu daiktu galima atlikti daug veiksmų, o tą patį veiksmą galima atlikti su įvairiais daiktais. Žaisdamas, klausydamasis suaugusiojo kalbos, stebėdamas jo veiklą įtvirtina žodžius (profesijų, augalų, maisto, rūbų, baldų, naminių gyvūnų ir jų vaikų, žaislų, daiktų dalių pavadinimus). Kalbasi su suaugusiuoju paeiliui. Atsako į uždarus („Kas ten?“) ir atvirus („Ką ten matai?“) klausimus. Kartu su suaugusiuoju žiūri jo raidos lygį atitinkančias TV laidas, kalba apie tai, ką mato ir girdi. Įsitraukia į pasakos inscenizavimą ir antrina pasakos žodžius. Klausosi „motinos kalbos“ (kalbėjimo aukštesniu balsu, pabrėžiant intonaciją, kalbėjimo lėtesniu tempu, labai aiškiai tariant žodžius, kalbėjimo trumpesniais paprastos gramatinės struktūros sakiniais, pavadinant ir rodant konkrečius daiktus, vieną mintį pasakant vienu sakiniu, kartojant tuos pačius žodžius vis kita forma, kartojant vaiko žodžius, sakinius, teisingai juos tariant ir sudėliojant, išplečiant vaiko sakinį, kad mintis būtų aiškesnė). Žiūri rodomus paveikslėlius, atkreipiant dėmesį į reiškinius. Žaidžia žodžių (tarimui) ir kitus kalbinius žaidimus.</p>
<p>4 žingsnis. Kalba suprantamai, daro daug klaidų. Mėgsta daug kalbėti. Savo įspūdžius reiškia trumpais sakiniais. Deklamuoja trumpus eilėraščius. Vartoja maloninius, mažiabuinius žodžius. Kalba apie save vartodamas įvardžius: aš, mane. Išvardija ką mato paveikslėlyje. Kalbėdamas derina giminę. Pasako ką nupiešė, sukonstravo.</p>	<p>Klausymas. Klausosi skaitomų tekstų ne tik literatūrine kalba, bet ir tarmiškai. Atkreipia dėmesį į kitą kalba kalbančius aplinkinius ar kitų šalių vaikus. Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Atidžiai klausosi skaitomų, sekamų pasakų. Bendraudamas su suaugusiaisiais, vartoja elementarius mandagumo žodžius. Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. Kalba apie dabartinę ir buvusią veiklą, esamus ir buvusius išgyvenimus,</p>

<p>5 žingsnis. Klausosi įvairaus turinio tekstų apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai, įrašų. Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose.</p> <p>Klausydamas skaitomo ar pasakojamo teksto, klausinėja.</p> <p>Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesuprastus paaiškina, pakartoja. Kalbėdamas žiūri į akis.</p> <p>Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedami su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais.</p> <p>Pasakoja, kalbasi apie matytus filmukus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja.</p> <p>Deklamuoja, dainuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.</p>	<p>bando vartoti girdėtus naujus žodžius, elementarius terminus. Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Žaidžia artikuliacijos lavinimo bei fonetinius žaidimus</p> <p>taisyklingam gimtosios kalbos žodžių garsų tarimui lavinti. Atpažįsta žodyje kelis atskirus gar-sus. Deklamuoja savo kūrybos ir trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, gyvūnų, paukščių pamėgdžiojimus, pridėdamas savo žodžius.</p> <p>Jaučia suaugusio meilę, prieraišumą ir atsakys tuo pačiu. Paguodžia, padeda kitam, mokosi nusakyti žodžiu savo jausmus. Užmezga kontaktą su vaikais bendraamžiais, kviečia veikti kartu. Ugdytinis pasisveikina, atsisveikina, padėkoja. Klausinėja suaugusio apie daiktus, reiškinius, jų savybes. Klausio šalia esančio, stengiasi suprasti. Jaučia kalbos melodingumą, gamtos garsų skambesį pamėgdžiojimuose, dainuojamoje tautosakoje ir trumpuose eilėraštkuose. Atsiliepia šypsena, dėmesiu, gestu, žvilgsniu. Kalba apie tai ką galvoja, ką veikia. Užmezga dialogą. Įvardija paprastais žodžiais kasdien matomus daiktus, žmones, gamtos reiškinius, gyvulius, augalus. Pasakoja apie suvokiamus žaislus, žaidimus, žmones, gamtos reiškinius, gyvulius, augalus. Trumpai pasakoja apie paveikslėlį. Mokytojai padedant, atpasakoja pasakėles, apsakymus, savo kalbą palydi gestais, mimika. Varto knygeles, „skaito“ knygelių paveikslėlius. Pažįsta elementarius simbolius, pratinasi jais žymėti daiktus.</p> <p>Manipuliuoja įvairios medžiagos raidėmis. Dėlioja korteles su daiktais ir jų pavadinimais. Pratinasi taisyklingai vartoti kalboje trumpuosius ir ilguosius balsius.</p> <p>Nustato pirmą ir paskutinį žodžio garsą. Nusako žinomų daiktų keletą požymių. Vartoja kalboje esamojo laiko veiksmožodžius. Taisyklingai vartoja kalboje vaikų ir suaugusiųjų vardus.</p> <p>Nevartoja kalboje žargonų.</p>
<p>6 žingsnis. Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų bendrine kalba ir tarime.</p> <p>Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus.</p> <p>Seka ir suvokia knygelės, pasakojimo, pokalbio eigą, supranta ir interpretuoja.</p> <p>Kalba natūraliai, atliepdamas bendravimo situaciją, vartodamas vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.).</p> <p>Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei draugų, visai grupei. Klausinėja apie išgirstą, matytą, sugalvotą, pajaustą.</p> <p>Pasakoja, kalba apie savo patirtį, norus, svajones, problemų sprendimą, svarstymus, įvardindamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius.</p> <p>Komentuoja meno kūrinis, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytą ir girdėtą per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD). Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas.</p> <p>Deklamuoja savo sukurtus kūrinėlius, žaidžia prasmingais ir beprasmingais žodžiais, bando juokauti, kalba užsienio kalba.</p> <p>Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt.</p>	

<p>7 žingsnis. Nepertraukdamas klausosi draugų ir suaugusiųjų kalbos, pasakojimų, komentarų. Klausosi ir supranta perkeltines kalbėjimo prasmes: humorą, palyginius, absurdus. Išklauso 3-4 dalių verbalinę instrukciją, nurodymus.</p> <p>Supranta, kad kūrinys turi pradžią, pabaigą, vidurį, kad jame veikia skirtingi veikėjai. Seka ir suvokia pokalbio, pasakojimo eigą. Kalba apie tai ką norėtų išgirsti, pamatyti, veikti. Pasakoja apie įvykių istorijas. Pagal taisykles kalba telefonu. Paaškina konflikto, nesutarimo esmę, svarsto, tariasi. Atpasakodamas kūrinį, vartoja įprastus kūrinio pradžiai ar pabaigai išsireiškimus.</p>	
--	--

<p>2. Pasiekimų sritis. Rašytinė kalba.</p> <p>Esminė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu. Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>	
<p>Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p>Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Varto, žiūrinėja paveikslėlių knygeles. Žiūrinėja paveikslėlius. Stebi rašančius, domisi įvairiais rašikliais.</p>	<p>Varto knygeles, vaikiškus žurnalus, žiūri paveikslėlius, domisi kai knygeles varto kiti vaikai, suaugusieji, palankiai reaguoja į knygelių skaitymą, rodo teigiamas emocijas.</p>
<p>2 žingsnis. Savarankiškai ir padedant suaugusiajam varto knygeles. Pradeda atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Kartais knygeles laiko taisyklingai. Žiūrinėjant paveikslėlius, pirštu juos rodo. Reaguoja į skaitomą tekstą rankų, kojų judesiais, veido raiška, emocijomis. Įvairiais rašikliais spontaniškai brauko popieriaus lape.</p>	<p>Ima, domisi, apžiūri, išbando rašymo priemonės, bando jomis manipuliuoti, braukia linijas. Domisi knygomis, ima, varto ir piršteliu rodo paveikslėlius, Pradeda atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Džiaugiasi atpažintais daiktais. Imą į rankas įvairias rašymo priemones ir spontaniškai brauko popieriaus lape. Vartoja esamąjį, būsimą ir būtąjį laiką, funkcinius žodelius - į, pas, prieš, iš, su. Stebi skaitymą skatinančią aplinką (varto knygeles, žurnalus, paveikslėlius; žiūri į prilipdytus užrašus ant baldų su jų pavadinimais bei užrašus ir simbolinius paveikslėlius ant žaislų lentynų ir pan.). Vaikas keverzoja ir rašinėja ant didelių ir mažų rašymo lentelių, popieriaus rašikliu, pieštukais, kreidelėmis. Stebi užrašytą savo vardą ant piešinio, darbelio, kortelės.</p>
<p>3 žingsnis. Savarankiškai ir padedant suaugusiajam varto knygeles. Pradeda atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Kartais knygėlę laiko taisyklingai. Žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Reaguoja į skaitomą tekstą rankų/kojų judesiais, veido raiška, emocijomis.</p>	<p>Pasako savo ir kitų vardus, atsiliepia, pašauktas vardu, kalbasi, klausinėja. Įsijungia į pasakojimą, bando kartu dainuoti. Dalyvauja tradiciniuose lopšelio-darželio renginiuose, iškylose po artimiausią lopšelio-darželio aplinką bei išvykose į vyresnių vaikų</p>

<p>Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. Įvairiais rašikliais spontaniškai brauko popieriaus lape.</p>	<p>grupės. Stebi pedagogą, kai jis garsiai komentuoja, ką daro, ką yra padaręs, ką ketina daryti toliau. Žaisdamas kalba su savimi. Komentuoja, ką darys, stabdo, liepia.</p>
<p>4 žingsnis. Domisi skaitymu. Ima suprasti, kad skaityti visada malonu. Vaizduoja, kad „skaito“ knygą, kuri jam buvo skaityta. „Skaito“ knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Domisi ne tik įvairiais rašikliais, bet ir kompiuteriu. Keiverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus), pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje.</p>	<p>Vaizduoja, kad skaito knygą, „Skaito“ knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje. Varto žurnalą, knygą, bukletą ar skrajutę, domisi suaugusiojo skaitomu tekstu. Atsako į klausimus apie tai, ką „perskaitė“. Iliustruoja „perskaitytą“ tekstą. Rašymas. Keiverzonėmis rašo savo vardą, pavardę, norus, pasirašinėja po dailės darbais, grupės ar viešoje bibliotekoje atsiimant knygas ir kt. Veria vardo, pavardės raidžių karolius. Ieško aplinkoje žodžių, kuriuose yra vaiko vardo raidės.</p>
<p>5 žingsnis. Domisi abėcėlės raidėmis. Supranta, kad kažkurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta aplinkoje matomų spausdintų žodžių prasmę. Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles. Supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.). „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Kopijuoja raides, paprastus žodžius. Bando rašyti raides, pradėdami savo vardo raidėmis. Kompiuteriu spausdina savo vardą, trumpus žodelius.</p>	
<p>6 žingsnis. Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais. Domisi iliustracijomis, ieško jose teksto pagrindimo. Pradeda suprasti ryšį tarp knygos teksto ir asmeninės patirties. Supranta nesudėtingų tekstų siužetą. Supranta paprastą informaciją. Domėdamasis spausdintu tekstu klausinėja. Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį kaip atskirų raidžių junginį.</p>	

<p>Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pvz. parduotuvių, kirpyklių, kavinių pavadinimus. Supranta rašymo tikslus.</p> <p>Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius.</p> <p>Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją.</p> <p>Kompiuteriu rašo raides, žodžius.</p>	
<p>7 žingsnis. Gerbia ir tausoja knygas ir kitus spaudinius. Supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas). Imituodamas skaitymą, pagal knygos iliustracijas kuria pasakojimą, panašų į girdėtą. Atpažįsta ir pavadina keletą panašiu šriftu parašytų raidžių. Atpažįsta ir pavadina kelis skiriamuosius ženklus (klaustuką, šauktuką, tašką). Bando perskaityti trumpus jam reikšmingus žodžius. Piešiniuose, po darbeliais rašo atskiras raides, savo vardą. Piešiniu, rašinėjimais atvaizduoja išgyvenimus, norus.</p>	

MENINĖ KOMPETENCIJA

<p>1. Pasiekimų sritis. Meninė raiška.</p> <p>Esminė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p> <p>Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia savo įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas.</p>	
<p style="text-align: center;">Numatomi gebėjimai ir pasiekimai</p>	<p style="text-align: center;">Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)</p>
<p>1 žingsnis. Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, suklysdamas, nutildamas, nustodamas arba vėl pradėdamas judėti, krykštaudamas žaidžia balso intonacijomis, garsais.</p> <p>Žaidinamas reiškia emocijas lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu.</p>	<p>Girdėdamas garsus, muziką krykštauja arba imituoja girdimus garsus guguodamas, judina rankas ir kojas.</p> <p>Bando eksperimentuoti muzikos garsais, atkartoti suaugusiojo judesius, džiaugiasi naujais gebėjimais išgauti garsus balsu bei skleisti garsus, imituojančius gyvūnus.</p>
<p>2 žingsnis. Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, mėgdžioja muzikos garsus bei suaugusiųjų balso intonacijas.</p> <p>Skambant muzikai, ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena kokiu nors daiktu.</p> <p>Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus, jausmus, norus rodo judesiais.</p>	<p>Balsu imituoja aplinkos garsus (mašinos burzgimą, laikrodžio tikslumą ir kt.). Kartu su mokytoja dainuoja nesudėtingas daineles. Suklūsta, kartoja, mėgdžioja suaugusiųjų padainuotas nesudėtingas dainas ir judesius, spontaniškai juos atkartoja (trepsi, ploja, šokinėja ir t.t.).</p> <p>Sekant pasakėlę ir ją imituojant, vaikas atkartoja suaugusiojo judesius.</p>
<p>3 žingsnis. Klausosi kontrastingos muzikos kūrinų, atlieka tam tikrus judesius, nusako muzikos nuotaiką.</p>	<p>Klausosi vaikiškų dainelių, trumpų instrumentinių kūrinėlių, dainuoja trumpas,</p>

<p>Dainuoja 2-4 garsų daineles, imituoja judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus, atliekant ritmiškus judesius, eina rateliu susikibę rankomis, vorele. Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja. Šoka spontaniškai, kurdamas paprastus judesius, mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Žaisdamas su žaislu, įvairiai intonuodamas, kalba apie tai, ką daro. Muzikiniuose rateliuose judesiais vaizduoja siužeto elementus.</p>	<p>nesudėtingas siauro diapazono dainas, jas imituoja rankų ir kūno judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelius, jų tekstą imituodami kūno judesiais. Groja ritminiais instrumentais, klausosi jų skambėjimo, tyrinėja garsus, atlieka nesudėtingus ritmo pratimus, pritaria pedagogo grojimui. Perteikia gyvūnų, paukščių, vabaliukų judesius, kuriuos jungia įsivaizduodamas nupasakotą objektą. Paprašytas atlikti nurodytus judesius, atlieka savo pasirinkta tvarka, įterpia judesių, kurių nebuvo prašomas. Muzikiniuose rateliuose savaip interpretuoja.</p>
<p>4 žingsnis. Klausydamas gamtos garsų, trumpų vokalinės ir instrumentinės muzikos kūrinų, judesiais atspindi jų nuotaiką, tempą, trumpai apibūdina. Dainuoja paprastas vienbalses daineles, tyrinėja savo balso galimybes (garsiai – tyliai, aukštai – žemai, lėtai – greitai), tyrinėja garso išgavimo būdus kūno, gamtos, įvairiais ritminiais muzikos instrumentais, ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. Įsijaučia į skambančią muziką ir atliepia jos nuotaikos pobūdį. Išreiškia save ritmiškais kūno judesiais. Ritmingai skanduoja skanduotes, ritmui taiko judesį. Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, gyvūnų ir kt.) šokamuosius žaidimus, šokius 3-4 natūralių judesių, juda erdvėje, derina savo judesius su kitų vaikų judesiais, šoka spontaniškai kurdamas 3-4 natūralių judesių seką. Vaidindamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudodamas tikrus daiktus, kuria dialogą tarp veikėjų, muzikiniuose žaidimuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, spontaniškai reiškia emocijas.</p>	<p>Muzika. Klausosi muzikos. Klausosi natūralių gamtos garsų, kontrastinio pobūdžio muzikos kūrinių. Reaguoja į muzikos nuotaiką, apibūdina vartojant terminus: greita, lėta, linksma, liūdna. Pavadina ir skiria kai kurių vaikiškų muzikos instrumentų: varpelio, būgnelio, barškučio, skambėjimo tembrus. Girdi, skiria muzikinius ir nemuzikinius garsus. Dainavimas. Dainuoja kartu su suaugusiuoju, kitais vaikais, su instrumento pritarimu trumpas, aiškus ritmo, siauro diapazono, autorinės ir liaudies daineles. Supranta dainos žodžius, pasakoja turinį, apibūdina nuo-taiką. Dainavimą palydi judesiais. Skanduoja paskirus žodžius, trumpus tekstus, skaičiuotes. Ritmika. Išreiškia norus, pasirenka instrumentus. Rimuoja ir tyrinėja garso išgavimo būdus kūno perkusija, įvairiais vaikiškais muzikos instrumentais: lazdelėmis iš kieto, sauso medžio, metaliniais, mediniais šaukštais, metalinėmis lėkštėmis, būgneliais, žvangučiais, instrumentais iš gamtinės medžiagos, buitinių atliekų. Ritmiškai atlieka trumpas ritmines sekas, pritaria suaugusiojo grojimui. Šokis. Žaidžia muzikinius žaidimus, ratelius, vaizduoja darbo proceso, augalų, gyvūnų judesius. Koordinuoja judesius, išlaiko pusiausvyrą, juda po vieną, vorele, rateliu susikabinus rankomis, vienas paskui kitą, atlieka paprastus žingsnius, pritūpia, apsisuka. Atlieka judesius stovint, einant ratuku. Judesiais perteikia linksmą, liūdną, energingą šokio, muzikinio ratelio nuotaiką. Perteikia keletą vaizduojamo veikėjo judesių, veiksmų. Naudoja priemones: skareles, kaspinus, gėles. Žaidimai ir vaidyba. Pasirenka žaidimo temą, vaidina pasirinktą vaidmenį. Kuria dialogą tarp veikėjų. Atkuria matytas situacijas, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius.</p>

<p>5 žingsnis. Balsu, judesiais improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui, atpažįsta kai kurių muzikinių instrumentų tembrus, girdėtus kūrinius.</p> <p>Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Balso skambesį išmėgina įvairioje aplinkoje: namuose, grupėje, svečiuose ir t. t.</p> <p>Stengiasi tiksliau intonuoti, artikuliuoti, taisyklingiau kvėpuoti.</p> <p>Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms ir šokiams, atlieka ir kuria ritminius motyvus.</p> <p>Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas mįslėms, patarlėms, skaičiuotėms, trumpiems tekstams, perteikia kūrinėlio nuotaiką.</p> <p>Šoka sukamuosius (poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, paprastasis aukštas, paprastasis liaunas, stangrus, pritupiamasis, pristatomasis) ir 5-6 natūralių judesių šokius.</p> <p>Šoka improvizuotai kurdamas, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus. Savais žodžiais nusako šokio sukeltus įspūdžius.</p> <p>Vaidindamas stalo, lėlių teatre vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, monologu, dialogu, keisdamas balso intonaciją išreiškia savo jausmus, mintis, baimes. Muzikiniuose žaidimuose kuria ar savaip perteikia 3-4 veiksmų seką, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.</p>	<p>Klausosi vokalinės ir instrumentinės muzikos įrašų, koncertų per televiziją, gyvos muzikos, papasakoja savo įspūdžius, kokius instrumentus matė ir girdėjo.</p> <p>Dainuoja vienas ir kartu su kitais daineles balsui lavinti bei intonacijos – ritmikos žodynui turtinti, progines daineles.</p> <p>Dainuoja išraiškingai mimika, kūno judesiais, imituodamas dainuojamos dainos tekstą.</p> <p>Groja vienas ir kartu su kitais pritardamas dainelei ar skambančiai muzikai, improvizuoja instrumentais, kuria instrumentinius pritarimus dainelei, eilėraščiui ar pasakai.</p> <p>Aptaria muzikos nuotaiką, atlikėjų sudėtį, žanrą, garso savybes, dinamiką, tempą.</p> <p>Sugalvoja ką kiekviena kūno dalis gali daryti (judinti vieną ranką, po to kitą ranką, pečius, liemenį, galop – sustingti). Juda nenaudodamas tam tikrų kūno dalių, juda kaip lapas, vėjas, vabalas, tigras ir kt.</p> <p>Vienas priešais kitą rodo sugalvotus judesius ir juos atkartoja lyg veidrodyje.</p> <p>Juda grupėmis, priekyje esantis vaikas parodo judesį, kiti stengiasi tiksliai atkartoti.</p> <p>Atskiria įvairius judančius daiktus ir juos apibūdina.</p> <p>Atpasakoja, plėtoja, kuria, apibūdina aplinkos reiškinius.</p> <p>Pasiūlo dekoracijas, kostiumus, kartu su suaugusiais piešia, spalvina, klijuoja dekoracijas.</p>
<p>6 žingsnis. Klausosi įvairaus stiliaus, žanro muzikos kūrinių. Nusako muzikos kūrinio tempą, jos garsumą, nuotaiką.</p> <p>Pažįsta kai kurių muzikos instrumentų skambesį. Apibūdina skambančią muziką, įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką.</p> <p>Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses lietuvių liaudies ir autorines dainas, jas tiksliai intonuoja, dainuoja trumpas daineles kanonu.</p> <p>Melodiniais vaikiškais instrumentais groja 2-3 melodijas, pritaria suaugusiojo grojimui solo ar orkestre, seka dirigento judesius, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinėlį.</p> <p>Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui.</p> <p>Šoka sudėtingesnius ratelius, paprastųjų ir bėgamųjų žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius.</p> <p>Atlieka Euritmiją – muzikos, šokių, kalbos ritmiškumą, originalų muzikos ir judesio junginį</p>	<p>Klausosi įvairaus stiliaus muzikos kūrinių. Tyrinėja, kuo skiriasi nuotaikos, tempo, dinamikos atžvilgiu. Skiria liaudies muziką nuo profesionaliosios. Suvokia ir pažįsta savo tautą, Tėvynę, atpažįsta šventes, padavimus, tradicinės pasaulėjautos faktus. Atpasakoja, kuria, apibūdina aplinkos reiškinius.</p> <p>Dainuoja trumpas liaudies daineles, klausydamiesi savo ir draugų dainavimo.</p> <p>Susipažįsta su kalendorinių švenčių tradicijomis ir papročiais, švenčia kalendorines šventes.</p> <p>Groja 2-3 garsų melodijas, lietuvių liaudies dainas (pvz.: „Virė virė košė“), pritaria suaugusiojo grojimui. Grodami seka muzikos tempą, dinamiką, laiku pradeda ir baigia groti. Žaidžia muzikinius dialogus. Improvizuoja savo ir kitų kurtas dainas, ritmus, šokio judesius.</p> <p>Juda erdvėje, derina savo judesius su kitų vaikų judesiais. Sujungia judesius, atliekamus įvairiame erdvės lygyje, įvairiu tempu, panaudojant įvairius nekonkrečius judesius (ritasi</p>

<p>erdvėje ir laike. Improvizuoja kurdamas 7-8 judesių seką, perteikia trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką išreišdamas erdvės ir laiko elementu.</p> <p>Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus, simbolizuoja veikėją – parenka jam būdingus judesius, garsažodžius, įsijaučia į pojūčius, kuriuos perteikia mimika, judesiais, balsu; vaizduoja veikėjo judesius, veiksmus, kalbą, intonaciją įsivaizduojamoje situacijoje.</p>	<p>žemai ir lėtai, bėga aukštai ir greitai). Priderina savo judesių elementus prie muzikos, keičia atlikimo greitį. Atsižvelgia į muzikos tempą, nuotaiką.</p> <p>Improvizuoja judesius pagal muziką.</p> <p>Bando kūno judesiais išreikšti vidinius kalbos ir muzikos išgyvenimus.</p> <p>Rankų gestais atspindi vidinę atliekamo kūrinio nuotaiką. Žaidžia ir improvizuoja: įvairių gyvūnų, gamtos reiškinių pamėgdžiojimas, maži etiudai (gatvė, šeima, mėgstami filmukai, pasakos ir kt.), kuria siužetus vaidinimams (pasakos, situacijos), scenografiją iš aplinkos daiktų (stalai, kėdės), muzikinį foną.</p>
<p>7 žingsnis. Klausosi ir įvardija kūrinių autorius, atpažįsta liaudies muzikos kūrinius.</p> <p>Žino melodijos judėjimo kryptis, dermę, atlikimo rūšis.</p> <p>Išraiškingai dainuoja acappella ir su instrumento pritarimu.</p> <p>Noriai groja ir improvizuoja savos gamybos vaikiškais muzikos instrumentais. Groja ritmiškai, pritaria dainoms, šokiams, rateliams, muzikiniams žaidimams.</p> <p>Kuria ritmus, sugalvoja improvizacijas pagal sugalvotą arba pasiūlytą temą, kuria judesius šokiams, rateliams, savitai reiškia nuotaikas, reaguodamas į muziką, perteikia trumpą siužetą, išreišdamas šokio elementais.</p> <p>Vaidindamas pagal girdėtą pasaką bendradarbiauja su kitu veikėju, improvizuoja dialogą, nuoseklią veiksmų seką, naudoja charakteringas balso intonacijas, aprangos detales, dekoracijas</p>	<p>Nusako, kad ne visi muzikos kūriniai yra vienodai vertingi, kad tikrai vertingi muzikos kūriniai yra mėgstami ir atliekami ilgus metus, šimtmečius.</p> <p>Lygina ir gretina kūrinių melodijas, ritmus.</p> <p>Žino įvairius muzikos instrumentus, kad muzika užrašoma natomis.</p> <p>Tyrinėja šokio judesį, atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus, judesius.</p> <p>Kuria siužetus, vaidmenims muzikinį foną, scenografiją.</p>

2. Pasiekimų sritis. **Estetinis suvokimas.**

Esminė nuostata. Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Numatomi gebėjimai ir pasiekimai	Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)
<p>1 žingsnis. Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis), kai yra emociškai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius.</p>	<p>Sutelkia dėmesį į klausomą muziką, guojoja ir juokiasi girdėdamas malonius garsus, verkia nuo nemalonių, šiurkščių garsų, ramus, kai dainuojama ar kalbama ramiu balsu. Girdėdamas kalbą, dainavimą, muziką, judina rankas, kojas, linguoja, įsikibęs į atramą, spyruokliuoja kojomis.</p>

	<p>Tepdamas pirštais dažus stabteli, pasižiūri į savo pirštus, pažvelgia į pėdsakus popieriuje ir, supratęs, kad tai daryti smagu, ima kartoti.</p>
<p>2 žingsnis. Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygelį iliustracijas šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p>	<p>Labai aktyviai reiškia emocijas klausydamas linksmos muzikos ir nurimsta, kai skamba rami muzika ar lopšinė. Stebi ir parodo pažįstamus daiktus, parodo, kaip eina meška, šokinėja kiškiai, skraido paukšteliai. Pats mėgdžioja veiksmus, garsus, džiaugiasi laisvu, išraiškingu savo paties intonavimu, veikimu. Džiūgauja, krykštauja, matydamas spalvingas gėles pievoje, gėlyne, nori jas pačiupinėti, nuskinti.</p>
<p>3 žingsnis. Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius.</p>	<p>Kartais klausydamiesi nuotaikingų vokalinių, instrumentinių muzikos kūrinių šypsosi, mojuoja kojomis į muzikos taktą, kartais susiraukia, nuleidžia galvą, atsistoja ir vaikšto. Kiek ilgiau sutelkia dėmesį stebėdamas vaidinimą. Pasirodžius veikėjui, jį įvardija, nusako, komentuoja: – Eina vilkas, jis negeras, sako „Ū-ū-ū!“</p>
<p>4 žingsnis. Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. Skirtingai reaguoja (ramiai ar emociškai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraščių, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinių, knygelį iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.</p>	<p>Džiaugiasi eidamas į muzikines veiklas, noriai dainuoja, šoka, vaidina. Nori gražiai atrodyti. Grožisi savo puošniais drabužiais. Pasako savo nuomonę apie savo ir kitų išorės grožį. Skirtingai reaguoja į skirtingo pobūdžio, kontrastingus muzikinius, meno kūrinius, aplinką. Pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainą, eilėraščių, pasaką, šokį, vaidinimą, knygų iliustracijas, gamtos, aplinkos reiškinius, pastebi, apibūdina kai kurias detales. Piešia labiausiai įsiminusius šokio, vaidinimo personažus. Įsijaučia į piešimo procesą, emociškai komentuoja, reaguoja į kitų nuomonę.</p>
<p>5 žingsnis. Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrįsi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinių, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus.</p>	<p>Patikusius, sukėlusius daug emocijų kūrinius, daineles, ratelius prašo nuolat kartoti. Nusako pasakų, vaidinimų veikėjų balsų intonacijas (pvz., „Lapė labai plonai kalbėjo, o meška – labai storai.“) ir jas pakartoja žaidimuose. Su dideliu susidomėjimu dalyvauja kūrybos procese kartu su tautodailininke, paaiškina apie velykinio kiaušinio marginimo procesą: – Ta teta dažė, pasiėmė pieštuką ir smeigtuką ir dažė. Kai nudažė, dėjo tą kiaušinį į dažus. Piešė ant tų kiaušinukų viską: saules, tvoreles. Aš bandžiau tą tvorelę tokią, bet neišėjo. Mamai reikės parodyti, ji nežino, kaip reikia dažyti. Savarankiškai pasakoja matyto šokio siužetą:</p>

	<p>– Iš pradžių buvo tamsu, paskui pasirodė drugelis, buvo šviesu ir jis skrido, po to susitiko gėlę ir šoko su ja, nes jiems kartu buvo linksma. Padainavęs, pažaidęs muzikinį ratelį ar žaidimą, pasako, kuris labiau patinka, o kuris nelabai.</p> <p>Estetinių meno kūrinių ir savo kūrybos vertinimą susieja su doriniais, emociniais išgyvenimais. Veido išraiška, judesiais, žodžiais parodo, kas patinka ar nepatinka – meniniai sprendimai, turinys pačių ir kitų dailės kūriniuose.</p>
<p>Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti.</p> <p>Gėrisi ir grožisi savo menine kūryba.</p> <p>Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu.</p>	<p>Emociškai išgyvena meno kūrinius (pvz., klausydamiesi valso, linguoja į šonus, vaizduoja, kad groja fortepijonu, užsimerkia ir pakelia akis į dangų ir kt.), pasakoja apie šokį.</p> <p>Gana ilgai sutelkia dėmesį ir seka jį sudominusį vaidinimą ar filmuką. Gilindamasis į įvykius, aiškina, kad „Ragana negera, nes pavogė kiškio morkas.“ Pasakodamas parodo, kaip ragana vaidinime skrido, koku šiurkščiu balsu ji kalbėjo, pridėda ir tai, ko nebuvo rodoma, bet gali taip būti (pvz. sako: „Kiškis augina morkas, nes jis ūkininkas“).</p> <p>Siekia meninės kūrybos grožio, noriai ir su džiaugsmu stengiasi viską atlikti kuo gražiau. Pateikdami keletą motyvų apibūdina, palygina patikusią ar nepatikusią muziką, šokį, dailės darbelį, vaidinimą.</p> <p>Palankiai vertina patinkančią savo ir kitų kūrybinę veiklą ir kūrinius.</p>
<p>Savarankiškai ir laisvai pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius. Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.</p> <p>Ugdosi gero elgesio manieras, pritaiko jas kasdienėje veikloje.</p>	<p>Nori matyti ir kurti grožį aplinkoje, kūrybinėje ir kasdienėje veikloje.</p> <p>Pasakoja apie muzikoje, šokyje, vaidinime, vizualiajame mene vaizduojamus gamtos, aplinkos, žmonių gyvenimo įvykius, objektus. Išsako samprotavimus apie muzikos, vaidinimo, šokio, dailės, tautodailės kūrinių siužetą, vaizduojamų įvykių kaitą, veikėjams būdingus bruožus, kilusius vaizdinius, potyrius.</p> <p>Pastebi, kas gražu, ir stengiasi tai panaudoti savo meninėje raiškoje.</p> <p>Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė, kaip kūrė. Bando atpažinti, suvaidinti veikėjus.</p> <p>Pasako, kurių kūrinių malonu klausyti ir žiūrėti, o kurių nesinori klausyti, nemalonu žiūrėti. Reiškia savo nuomonę, kodėl gražu. Domisi kitų kūrybinėmis idėjomis, sumanymais, geranoriškai juos komentuoja.</p> <p>Supranta kur sėdi ir kaip turi elgtis žiūrovai.</p>

3. Pasiekimų sritis. Kūrybiškumas.	
<p>Esminė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>	
Numatomi gebėjimai ir pasiekimai	Ugdymo turinys (vaiko veiksenos)
<p>1 žingsnis. Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus. Domisi savo kūnu, atrasdamas vis ką nors naujo.</p>	<p>Pastebi ir (veido išraiška, kūno kalba, balsu) reaguoja į 5 pojūčiais patiriamą realybę (naujus daiktus, žmones, veidus, garsus, vaizdus, skonius, lytėjimo potyrius). Domisi savo kūnu, atranda vis ką nors naujo.</p>
<p>2 žingsnis. Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais.</p> <p>Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktams tyrinėti.</p>	<p>Tyrinėja visus daiktus patekusius į rankas: ridena, barškina, krato žaislus, daiktus. Ardo, domisi kas jų viduje. Judesiais, veido išraiška reaguoja į naujus vaizdus, garsus, objektus. Skanauja, liečia paviršių, apžiūri, mėto, tyrinėdamas naujų objektų savybes, dydžius, formas. Spontaniškais, atsitiktiniais ir nesąmoningais judesiais, piešimo priemonėmis ar pirštais palieka netikėtus pėdsakus popieriaus lape. Pajutęs džiaugsmą noriai juos kartoja. Atranda vis įvairesni veiksmai su tuo pačiu daiktu. Emocingai reaguoja į naują patirtį stebisi, džiaugiasi, sunerimsta.</p>
<p>3 žingsnis. Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje.</p> <p>Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma.</p> <p>Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.</p>	<p>Nuolat tyrinėja aplinką (ima, iškrausto, pabando), veikia bandymų ir klaidų keliu, džiaugiasi naujais atradimais, pažindamas tai, ko iki tol nebuvo regėjęs, patyręs. Domisi dar nematytais, naujais daiktais ir reiškiniiais, aptinka naujas neįprastas daiktų savybes. Gamtoje nori išbandyti tai, ko nepatyrė – taškytis balose, voliotis sniege. Dėlioja kaladėles sukurdamas iš jų naujus objektus. Suteikęs galimybę atranda namų reikmenų (šaukštų, puodų, kočelių), maisto produktų (kruopų, miltų ir pan.), gamtos dovanų (gilių, kaštonų, kankorėžių ir kt.) naudojimo galimybes, sukurdamas iš jų naujus ir netikėtus produktus. Savitai reaguoja į naują patirtį. Įdėmiai klausosi pasakojimų apie gyvūnus, augalus, daiktus, jų išorines savybes, užduoda apie juos klausimus, pats pasakoja apie juos. Piešdamas įvardija, ką nupiešė: – Čia truputį geltona. Čia viščiukas. Žaisdamas vaizduoja, kad pila arbatą į puodelius.</p>

<p>4 žingsnis. Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes.</p> <p>Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas, kurdamas.</p> <p>Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.</p>	<p>Žaidimuose realybę paverčia nauja tikrove, geba panaudoti kasdien naudojamus daiktus pagal kitą paskirtį, iš daiktų sukurti savo, naują produktą. Derina įvairias medžiagas, buitines daiktus, baldus ir kuria naujus objektus, išbando ir jungia įvairią veiklą (pvz., iš kėdės ir lovos užtiesalo pastato kaitaliojamą pagal poreikius dekoraciją spektakliui, kurį kuria ir vaidina kartu su kitais vaikais).</p> <p>Persikūnija į įvairius veikėjus, sugalvoja ne-būtus personažus. Pasakoja apie save, šeimą prikurdamas nebūtų įvykių. Pasitelkia vaizduotę žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Atlieka įvairius eksperimentus su jau žinoma medžiaga maišo spalvas, kurių dar nemaišė ir žiūri, kas išeis, improvizuoja, kuria fantastines istorijas. Atlieka įvairius eksperimentus su jau žinoma medžiaga: maišo spalvas, kurių dar nėra maišęs, ir žiūri, kas išeis.</p> <p>Mėgsta improvizuoti, kurti naujas, netikėtas, originalias fantastines istorijas, užsiimti nauja veikla, kurioje gali atrasti ir iširti dar nepažintus dalykus.</p>
<p>5 žingsnis. Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus.</p> <p>Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį.</p>	<p>Išgirdęs naują žodį, pamatęs naują daiktą ar kūrinį, apie jį klausinėja, aiškinasi jam rūpimus dalykus. Mėgsta aiškinti kitiems tai, kas ir jam pačiam nelabai aišku, mėgsta aiškintis tyrinėdamas, eksperimentuodamas. Inicijuoja naują veiklą aplinkai tyrinėti.</p> <p>Mielai atsako, gavęs originalių, negirdėtų klausimų. Atsakymai būna netikėti, neįprasti, itin išryškėja vaizduotės ir fantazijos gebėjimai.</p> <p>Supranta, domisi ir geba atsakyti į fantastinius, neįprastus klausimus, turi idėjų ir netikėtų nestandartinių atsakymų.</p> <p>Siūlo įvairius (dažnai neįprastus) problemų sprendimo būdus. Geba kelti klausimus, pastebėti trūkstantą informaciją ir t. t.</p> <p>Išradingai ir kūrybingai naudoja įvairias medžiagas, priemones, atlikdamas užduotis ar kurdamas projektus. Įprastus dalykus atlieka neįprastai (sugalvoja, kaip panaudoti įvairias turimas priemones netikėtu būdu, pvz., žaislus į lentyną nuveža lėlės vežimu). Realybę paverčia nauja tikrove, atkartoja ir interpretuoja savo veikloje – vaidindamas, piešdamas, fantazuodamas, kurdamas istorijas ir pan.</p> <p>Geba kurti naujus žodžių, garsų, objektų spalvų, judesių, istorijų derinius.</p>

<p>Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Džiaugiasi savitu veiksmo procesu ir rezultatu.</p>	<p>Kūrybiškai naudoja įprastus objektus savo veiklai (pvz., bananas tampa telefonu, o pagaliukas sunkvežimiu).</p>
<p>6 žingsnis. Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų.</p> <p>Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja.</p> <p>Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato.</p> <p>Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.</p>	<p>Mėgsta savitai kuriamus vaidmenų žaidimus, pasirinkdamas ir interpretuodamas auklėtojos, tėvų, brolių, seserų, įvairių profesijų atstovų vaidmenis.</p> <p>Išbando įvairius piešimo būdus (vašku, dažymą pirštais ir pan.), sukuria naujus savo sugalvotus siužetus, tyrinėja ir išbando naujus žaislus, atrasdamas naujas jų savybes ir paskirtį.</p> <p>Aktyviai dalyvauja kuriant ir pristatant bendrą produktą. Sėkmingai dirba su kitais. Tariasi su grupe, moka pateikti savo idėjas ieškodamas bendro sprendimo (neužgožiant kitų ar neliekant nuošalyje).</p> <p>Dalijasi išpūdžiais, kaip sekėsi dirbti kartu, kaip pavyko sukurti naują kūrinį.</p> <p>Nori išmokti dar daugiau, patinka diskutuoti, aptarti kilusias idėjas, temas, užduotis. Geba kelti klausimus, pastebėti trūkstamą informaciją ir t. t. Patirčiai plėsti ir žinioms įgyti naudojami tokiais šaltiniais, kaip knygos, internetas ar suaugusieji, galintys praplėsti vaiko akiratį.</p> <p>Smalsus, kelia klausimus, svarsto: „O kas bus toliau?“ „Kas iš to išeis?“ ir pan. Atlieka įvairius eksperimentus. Supranta, domisi ir geba atsakyti į fantastinius, neįprastus klausimus, turi netikėtų idėjų ir nori naudotis anksčiau išbandyta medžiaga, bet ją perkuria, panaudoja kitaip, remdamasis ankstesne patirtimi, taip nuolat tobulindamas veiklos galimybes.</p> <p>Turi daug neįprastų, netikėtų idėjų, bando ir ieško būdų, priemonių, kaip jas įgyvendinti, nuolat jas tikrina, tyrinėja, pasiekia naujų, originalių rezultatų.</p> <p>Bando nuspėti kasdienos įvykius pagal tai, ką pastebi (pvz., pagal dangaus ženklus, bando nuspėti ar lis, ar bus vaivorykštė).</p> <p>Žinomas istorijas pakeičia naujais herojais ar charakteringais veikėjais.</p> <p>Daug žinomų pasakų vietų pakeičia naujomis, tyrinėdamas paveikslus, piešdamas piešinius ar vaidindamas, improvizuodamas įvairias istorijas.</p>
<p>Greitai pastebi ir renka tai, kas nauja, sudėtinga. Pasineria į kūrybos procesą, įsivaizduoja, fantazuoja, remiasi vidine nuojauta, turimas patirtis jungdamas į naujas idėjas, simbolius, naujus atlikimo būdus.</p>	<p>Įžvelgia dar neišbandytas veiklos, saviraiškos galimybes, kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto. Pats ir kartu su kitais ieško atsakymų, netikėtų idėjų, savitų sprendimų, neįprastų medžiagų,</p>

Nebijo eksperimentuoti.

atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato.

V SKYRIUS UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

27. Ikimokyklinio ugdymo rezultatas yra vaikų pasiekimai.

28. Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vertinimas turi būti atliekamas taip, kad garantuotų psichologinį saugumą, gerą vaiko savijautą, padėtų išgyventi sėkmės jausmą, motyvuotų ugdytis bei įveikti kliūtis. Mokytojai nuolat stebi ir fiksuoja vaikų veiklą ar elgesį. Vaikų stebėjimas numatomas savaitiniuose ugdymo planuose. Vaiko pasiekimai įvertinami du kartus per mokslo metus: spalio mėnesį daromas pirminis vertinimas, gegužės mėnesį – baigiamasis vertinimas (apibendrinant pokyčius, įvykusius per mokslo metus). Prireikus atliekami tarpiniai vaiko pasiekimų vertinimai. Ankstyvojo amžiaus vaikai, pradėję lankyti darželį, vertinami tik gegužės mėnesį.

Ugdymo pasiekimų vertinimo vykdytojai ir dalyviai: vaikai, tėvai, mokytojai.

29. Vaiko pasiekimai vertinami vadovaujantis šiais vertinimo kriterijais:

29.1. ugdymo/si pasiekimų vertinimas yra visuminis. Jis vyksta nuolat, kad vaikas kiekvieną kartą neliktų nepastebėtas, o tėvai gautų aiškią ir savalaikę informaciją apie vaiką;

29.2. vaikas vertinamas ir pagal atskirų ugdymo sričių pasiekimus, atsižvelgiant į penkias kompetencijas: socialinę, pažinimo, komunikavimo, sveikatos ir meninę;

29.3. vertinant atsižvelgiama ne į vaiko nesėkmes, o į jo daromą pažangą;

29.4. vertinant vaiko pasiekimus laikomasi vertinimo ir jų pateikimo etikos reikalavimų, užtikrinamas jų laikymo saugumas.

30. Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai ir būdai: stebėjimas, pokalbiai su vaiku natūralioje kasdieninėje aplinkoje, vaiko veiklos ir kūrybos produktų analizė, vaiko kalbos bei veiklos garso bei vaizdo įrašai, esant poreikiui atskiros ugdymo srities tyrimai, pokalbiai su vaiko tėvais.

31. Vertinimo medžiaga kaupiama individualiuose vaikų pasiekimų aplankuose. Juose kaupiami dailės, kūrybiniai darbeliai, žodiniai pasakojimai, samprotavimai, rašytinės kalbos pavyzdžiai, mokytojų ar kitų ugdytojų atsiliepimai apie vaiko daromą pažangą, nuotraukos, kitas įvairių formų vaiko veiklos fiksavimas.

32. Vertinimo rezultatai aptariami individualiai pokalbiuose su tėvais, su Lopšelio-darželio vadovais, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojais, metodinės grupės susirinkimuose, Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose.

33. Mokytojų tarybos posėdžiuose mokytojai pateikia bendrą informaciją apie grupės pasiekimus, siejant juos su grupės ugdymo tikslais ir uždaviniais, bei numatant ateities perspektyvą ir žingsnius.

VI SKYRIUS NAUDOTI ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014 m.
2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija „Ikimokyklinio ugdymo metodines rekomendacijos“, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015 m.
3. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011 m. kovo 17 d., Nr. XI-1281.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 17 d. nutarimas Nr. 184 „Dėl vaiko gerovės valstybės politikos strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2005–2012 metų plano patvirtinimo“.
5. Bartl A., Žaisk, eksperimentuok ir stebėkis, Vilnius: Mūsų knyga, 2007.

6. Diane, T., D., Rudick, S., Berke, K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, Presvika, 2008.
7. Grinevičienė N.. Vaikystės žaidimai, Klaipėda, 2002.
8. Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo dermė. Tyrimo ataskaita, 2012. Prieiga internetu: http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir574/dir28/dir1/15_0.php.
9. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Knyga ugdytojams., Vilnius, 2002.
10. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. 1-983.
11. Juozaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A., Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalba, 2009.
12. Katinienė A., Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje, Vilnius: Kronta, 1998.
13. „Kaip vertinti vaiko pasiekimus ir pažangą?“, Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, 2006, p 55-63.
14. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, Vilnius: ŠAC, 2006.
15. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas, Vilnius: Vilspa, 2001.
16. Montessori M. ,Vaikystės paslaptys, Kaunas, 2000.
17. Narkevičienė B., Gabūs vaikai: iššūkiai ir galimybės, Kaunas: Technologija, 2007.
18. Szarkowicz D., Stebėjimas ir refleksija vaikystėje, Klaipėda: Žemaitijos spauda, 2010.
19. Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metų strategija. Prieiga internetu: <https://www.e-tqar.lt>.

Interneto svetainės:

www.smm.lt

<http://www.upc.lt>

<http://www.raida.lt>

www.lrs.lt

www.ikimokyklinis.lt

www.svietimas.takas.lt

www.ikimokyklinis.lt/index.php/ipup-projektas/projekto-veiklos/skelbiamiikimokyklinio-amziaus-vaiku-pasiekimu-apraso-ir-bendrosios-priesmokykliniougdyimo

www.it-spindulėlis.jimdofree.com